

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Integrovaný záchranný systém

Integrated Rescue System

Student: Bc. Kateřina Gonová

Vedoucí diplomové práce: Ing. Eliška Skřídlovská

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Kateřina Gonová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 00 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Integrovaný záchranný systém
Integrated Rescue System**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Integrovaný záchranný systém
 3. Charakteristika infrastruktury integrovaného záchranného systému a krizového řízení v Moravskoslezském kraji
 4. Zhodnocení přínosů realizace projektu Integrovaného bezpečnostního centra pro Moravskoslezský kraj
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

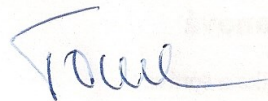
- HANUŠKA, Zdeněk a Květoslava SKALSKÁ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*. 1. vyd. Praha: MV - Generální ředitelství HZS ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-59-4.
- KROUPA, Miroslav. *Integrovaný záchranný systém*. 2. aktualiz. vyd. Praha: ARMEX Publishing, 2006. 119 s. ISBN 80-86795-35-7.
- OŠTÁDALOVÁ, Tereza. *Zavedení tísňové linky 112 v České republice*. 1. vyd. Ostrava: SPBI, 2005. ISBN 80-86634-69-8.
- ŠENOVSKEÝ, Michail, Vilém ADAMEC a Zdeněk HANUŠKA. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vyd. Ostrava, 2005. 157 s. ISBN 80-86634-55-8.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

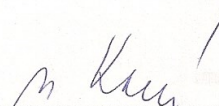
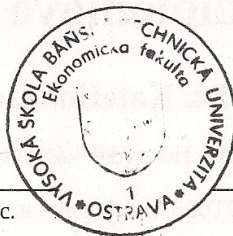
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Eliška Skřídlovská**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala zcela samostatně, za použití všech informačních zdrojů uvedených v seznamu použité literatury, včetně příloh, které jsem převzala nebo samostatně upravila.“

V Ostravě dne 26. 4. 2013

Gonová

Bc. Kateřina Gonová

Poděkování

Děkuji vedoucí své diplomové práce Ing. Elišce Skřídlovské, za konzultace při vypracování této práce. Děkuji své rodině a přátelům za všechnu podporu v době studia a překonání překážek v životě.

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Vymezení vybraných právních předpisů o Integrovaném záchranném systému	5
2.1	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.....	5
2.2	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů	6
2.3	Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.....	7
2.4	Složky Integrovaného záchranného systému.....	8
2.4.1	Hasičský záchranný sbor ČR.....	8
2.4.2	Jednotky požární ochrany.....	9
2.4.3	Zdravotnická záchranná služba	11
2.4.4	Policie ČR	12
2.4.5	Ministerstva České republiky.....	13
2.4.6	Armáda ČR.....	14
2.4.7	Neziskové organizace a sdružení občanů.....	14
2.4.8	Orgány kraje	16
2.4.9	Obecní úřad s rozšířenou působností	17
2.4.10	Orgány obce	17
2.4.11	Fyzické osoby, právnické osoby	18
3	Infrastruktura IZS a krizové řízení.....	19
3.1	Dokumentace IZS	19
3.1.1	Poplachový plán	19
3.1.2	Dohody o poskytnutí pomoci	20
3.1.3	Havarijní plán kraje.....	20
3.2	Spolupráce a komunikace složek IZS.....	22
3.3	Organizace záchranných a likvidačních prací	23
3.4	Náhrada za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné a osobní pomoci	25
3.5	Krizové řízení	25
3.6	Finanční zabezpečení integrovaného záchranného systému	27
3.7	Operační a informační střediska IZS	29
3.8	Centrum tísňového volání 112.....	30
3.9	Tísňové volání 112 v Evropské unii	34

3.10	Evropské státy a bezpečnostní systém	36
4	Integrované bezpečnostní centrum Ostrava	37
4.1	Moravskoslezský kraje	37
4.2	Realizace IBC	38
4.3	Struktura IBC	40
4.4	Integrace IBC	41
4.5	Financování Integrovaného bezpečnostního centra	42
4.6	Integrovaný operační program	44
4.7	Vícezdrojové financování	45
4.8	Výzkum veřejného mínění	46
5	Závěr	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
	SEZNAM ZKRATEK	52
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1 Úvod

Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) je soubor složek Hasičského záchranného sboru České republiky, Policie České republiky a Zdravotnické záchranné služby. Tyto subjekty spolupracují při vzniku mimořádných událostí, při záchranných a likvidačních pracích. IZS je upravován zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Zákon stanovuje, kdo je složkou IZS, jaká je jeho pravomoc, působnost, povinnosti, kdy se vyhláší nouzový stav a vznik nebezpečí. IZS není podle žádné právní subjektivity instituce, soubor, právnická osoba, nemá jako celek žádné záchytné stanoviště, jednotný rozpočet ani žádné orgány, které by za celek rozhodovaly. Jeho součinnost se využívá až při vzniku mimořádné události, kdy objekty jeho zájmu (občané, majetek, instituce), jsou v ohrožení. Tyto složky mají v obecném měřítku především za úkol:

- rychle zasahovat,
- obsluhovat telefonní linku tísňového volání,
- mají celoplošnou působnost na území státu.

Výjimkou mohou být operační střediska a centra tísňového volání, která vznikla v roce 2004 a která představují dispečerské stanice, které disponují moderní technologií a sjednocují tísňová volání na tísňovou linku 112. Tato zařízení obsluhují zaměstnanci, mající rozhodující a kontrolní pravomoci a jsou materiálně zabezpečeni.

Cvičení a komunikace je důležitý úkol složek IZS; „trénink“ na záchranné akci je součástí každého subjektu. Cvičení jsou prováděna pro ověřování přípravy a pohotovosti složek na vyhlášení případného poplachu. Cvičení vyhláší ministr vnitra, generální ředitel hasičského záchranného sboru ČR, hejtmán kraje nebo ředitel hasičského záchranného sboru kraje. Integrovaný záchranný systém spolupracuje s územními orgány veřejné správy, což může být krajský nebo obecní úřad s rozšířenou působností při mimořádných, záchranných a likvidačních akcích.

V roce 2011 v Ostravě zahájilo činnost společné Integrované bezpečnostní centrum (dále „IBC“), které sjednocuje složky IZS a tísňové linky na jednotné evropské číslo 112. Integrované bezpečnostní centrum se skládá z 31 dispečerských pracovišť, kterými jsou centra jednotek Hasičského záchranného sboru, Policie ČR, Městské policie, Zdravotnické záchranné služby a dalších v Moravskoslezském kraji. Celkové náklady na tuto investici byly ve výši 679 mil. Kč, které převážně hradila Evropská unie. Toto centrum je úspěšným

projektem Moravskoslezského kraje a chci dát touto prací najevo, že finanční prostředky, vynaložené k vybudování centra nebyly zbytečně investovány.

V diplomové práci chci vysvětlit pojem Integrovaný záchranný systém, vymezit legislativní předpisy pro jeho funkci při záchranných akcích, do kterých patří dopravní nehody, povodně, ale i případ pokusu o sebevraždu či pomoc občanům v mimořádných situacích. Co všechno se může stát krizovou situací v našem kraji? Povodně, se kterými máme několikrát zkušenosti, havárie důlních pracovišť a další život ohrožující situace, kdy k zásahu je třeba především spolupráce záchranářů. Má práce by mohla sloužit pro studijní potřeby.

Cílem diplomové práce je analyzovat činnost Integrovaného záchranného systému, jeho finanční zabezpečení a identifikovat zdroje, odkud tento „neviditelný“ subjekt získává prostředky. Práce se dále zabývá vznikem a fungováním Integrovaného bezpečnostního centra v Ostravě, které se stalo na základě realizovaného záměru města Ostravy průkopníkem v oblasti sjednocení záchranných složek do jednoho centra a vytvoření moderního systému fungování tísňové linky 112.

Pro řešení formuluji hypotézu, že občané v Moravskoslezském kraji znají možnost volat bezplatné číslo 112 v případě nouze. Tento předpoklad ověřím šetřením v prostředí mého bydliště a příležitostným šetřením v jiných regionech Moravskoslezského kraje.

Toto téma jsem si vybrala z mnoha důvodů; jedním z nich je dlouholetá spolupráce s Českým červeným křížem a aktivní činnost v oblasti první pomoci. Každý občan by měl umět pomoci zachránit život někomu jinému.

2 Vymezení vybraných právních předpisů o Integrovaném záchranném systému

V této kapitole popíšu základní legislativní předpisy o Integrovaném záchranném systému (dále IZS) a s ním souvisejících činnostech. Z právních norem jsem vybrala rozhodující ustanovení, upravující činnost IZS a upravila do formy, která je vstupem do řešené problematiky.

2.1 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Zákon o IZS vymezuje tuto složku jako spolupracující orgány při vzniku mimořádných událostí, kdy je potřeba provádět záchranné a likvidační práce a ochranu obyvatelstva, zahrnující i varování, evakuaci a ukrytí.

Dle zákona se za hlavní složky IZS považuje Hasičský záchranný sbor a jednotky požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Tyto složky zabezpečují nepřetržitý příjem volání na tísňových linkách a okamžitou pomoc. Ostatními složkami jsou ozbrojené síly a sbory, orgány veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní a jiné služby, neziskové organizace a občané. Stálými orgány IZS jsou operační a informační střediska, která přijímají a vyhodnocují informace o mimořádných událostech, plní úkoly zadané velitelem zásahu, povolávají síly a prostředky Hasičského záchranného sboru, organizují osobní a věcnou pomoc a při nebezpečí varují obyvatelstvo.

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady mají pravomoc v oblasti přípravy na mimořádné události, vedou přehled možných rizik, prevence, přehledy o ohrožení, organizují opravy veřejných zařízení pro ochranu obyvatelstva. Nejintenzivněji zapojená ministerstva jsou ministerstvo vnitra, zdravotnictví, dopravy a spojů.

Dalšími orgány, které se podílejí na fungování IZS jsou orgány kraje, tedy hejtman a krajský úřad, dále starosta obce a obecní úřad. Spolupracují na vytvoření havarijního plánu, přípravy cvičení, podílejí se na provádění záchranných a likvidačních prací. Hejtman kraje schvaluje havarijní plán kraje.

Dle zákona mají své místo v IZS i právnické osoby (dále „PO“) a fyzické podnikající osoby (dále „FO“), které se mohou, v jistých případech **musí**, podílet na záchranných a likvidačních pracích. Jejich povinnosti jsou:

- poskytovat osobní nebo věcnou pomoc na výzvu velitele zásahu nebo starosty obce,
- strpět vstup na vlastní pozemky, na kterých se provádí záchranné nebo likvidační práce, vyklizení pozemku nebo provedení terénních úprav,
- jestliže provozují školská, zdravotnická, sociální zařízení zajistit, aby byla tato zařízení připravena na výdej ochranných masek, oděvů apod.

Jestliže vznikla mimořádná událost, ve které je potřeba využít technická zařízení či budovy, jejichž vlastníkem jsou PO nebo podnikající FO, jsou tyto osoby povinny podílet se již na přípravě a zpracování havarijního plánu kraje a poskytnout tato zařízení v případě nutnosti. V případě, že mimořádná událost vznikla PO nebo podnikající FO, je tato osoba povinna provádět záchranné a likvidační práce, ohlásit havárii, podílet na varování osob, poskytnout veliteli veškeré informace o havárii, spolupracovat se záchrannými složkami a zabezpečit zneškodnění odpadů.

Zákon upravuje i práva a povinnosti fyzických osob. Tyto osoby musí být obeznámeny o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva. Fyzická osoba je povinna poskytnout osobní nebo věcnou pomoc na žádost starosty obce nebo velitele zásahu, strpět provádění záchranných a likvidačních prací na svém pozemku a poskytovat informace, kterými by se předešlo zhoršení stavu. Tyto povinnosti může fyzická osoba odmítnout v případě, že by ohrozila své zdraví, či zdraví jiných osob, popřípadě by způsobila závažnější škody.

2.2 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

Zákon o krizovém řízení stanovuje povinnosti a pravomoci státních a územních orgánů, právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které ale nezasahují do působnosti obrany České republiky (dále ČR) před vnějším napadením. „Krizové řízení je souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešení nebo ochranou kritické infrastruktury“¹. Krizová situace je mimořádná událost, kdy je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu.

Tento zákon upravuje i předpisy Evropské unie, o ochraně členských států EU.

¹ § 2, písm. a) zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů.

V krizovém řízení se vymezuje pojem „stav nebezpečí“, který může vyhlásit hejtman kraje se souhlasem vlády. Hejtman informuje o tomto nebezpečí Ministerstvo vnitra a sousední kraje. Stav nebezpečí může být vyhlášen neprodleně na maximálně 30 dnů. Jestliže musí být vyhlášen nouzový stav na dobu nezbytně nutnou, musí být podložen jasnými podklady a obsahovat krizová opatření. Stav nebezpečí se vyhláší v případě, jestli nastala ekologická nebo průmyslová havárie či nehoda, které ohrožují život a zdraví obyvatelstva, poškození majetku nebo životního prostředí.

Zákon vymezuje i orgány, které mají pravomoci v oblasti krizového řízení. Vláda jako nejvyšší orgán ukládá úkoly ostatním orgánům krizového řízení a kontroluje jejich činnost, zřizuje Ústřední krizový štáb a dále má právo:

- omezit svobodu pohybu a pobytu ve vymezeném prostoru na krizovém území,
- omezit právo na nedotknutelnost osoby nebo obydlí při evakuaci osoby,
- nařídit evakuaci osob a majetku,
- nařídit použití občanů povinných civilní službou a vojáků v činné službě,
- omezit vstup na území ČR osobám, které nejsou občany ČR,
- omezit držení a nošení střelných zbraní a mnoho dalších.

Dalšími orgány v oblasti krizového řízení jsou ministerstva a jiné správní úřady, které zřizují pracoviště krizového řízení, zpracovávají krizové plány, vedou přehledy možných rizik, mají povinnost opravy veřejných zařízení, která slouží veřejné správě. Za orgány kraje je odpovědný hejtman, který zodpovídá za připravenost na krizové situace. Hejtman je také předsedou Bezpečnostní rady kraje.

V zákoně jsou vymezeny i úkoly hromadných sdělovacích prostředků, kterými se rozumí televizní a rozhlasové vysílání. V okamžiku vyhlášení krizových stavů je jejich provozovatel povinen zveřejnit informace o vyhlášení krizového stavu.

Dalšími podrobnosti o krizovém řízení se budu zabývat v kapitole o Krizovém řízení.

2.3 Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

Spolupráce složek IZS při společném zásahu jsou upraveny vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb. Jejich pravomoci jsou určeny na základě vyhodnocení druhu a místa zásahu mimořádné události, o způsobu uzavření tohoto místa, rozhodnutí o záchraně ohrožených osob, o poskytnutí o zdravotní první pomoci, o způsobu informace veřejnosti,

o potřebě dokumentace údajů o riziku a škodách a o celkové dokumentaci o záchranných a likvidačních pracích. Spolupráce má určitou hierarchii podřízenosti, od velitele zásahu na nejnižší úrovni, operačního a informačního střediska, úroveň starosty obce, úroveň hejtmana kraje, a dále Ministerstva vnitra na strategické úrovni.

Dokumentace orgánů obsahuje havarijní plán, dohody o poskytnutí pomoci, typové činnosti a poplachový plán, který se člení na čtyři stupně. Zjednodušeně, tato vyhláška upravuje postup při vzniku mimořádné události, určuje místa zásahu a povinnosti zúčastněných složek.

2.4 Složky Integrovaného záchranného systému

Hlavními složkami Integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor kraje a jednotky požární ochrany, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba. Tyto složky pracují samostatně a v případě vzniku mimořádných událostí spolupracují včetně ostatních subjektů, jako jsou neziskové organizace, Armáda ČR, fyzické a právnické osoby a správní úřady. Každá tato složka je definována svými zákony, každý má své jiné povinnosti a technické zabezpečení a především, každý se vyznačuje jinou záchranou osob či majetku.

2.4.1 Hasičský záchranný sbor ČR

Hasičský záchranný sbor ČR (dále jen HZS ČR) je organizační složka státu. Byl zřízen dle zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR. Jeho hlavním posláním je chránit životy, majetek před požáry, a poskytovat pomoc při mimořádných situacích. Dle zákona jsou hlavními úkoly HZS ČR požární ochrana, účast a podíl v integrovaném záchranném systému, ochrana obyvatelstva a krizové řízení. Tento útvar spolupracuje při záchranných akcích nejen s Policií a záchrannou službou ale také s orgány státní správy a samosprávy, s právníky a fyzickými osobami, s mezinárodními organizacemi a jinými. HZS ČR je rozdělen na Generální ředitelství HZS ČR a na hasičské záchranné sbory krajů. Tísňová linka pro hasičský záchranný sbor je 150.

Generální ředitelství HZS ČR je součástí Ministerstva vnitra a plní úkoly dané zákonem tohoto orgánu. V čele je generální ředitel hasičského záchranného sboru, kterého odvolává a jmenuje ministr vnitra. Ředitelství může zřizovat vzdělávací, technická, účelová zařízení, podporující jeho chod. Hlavními úkoly je zřizování operačních a informačních

středisek ředitelství, návrh rozpočtu, který předkládá Ministerstvu vnitra, plánovací přípravy v oblasti nouzového plánování, ochranu obyvatelstva, civilní ochranu; dále MV zajišťuje mezinárodní spolupráci.

Hasičský záchranný sbor kraje je tvořen krajským ředitelstvím, v čele s ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra. Krajské ředitelství podává návrh koncepce o rozvoji generálnímu ředitelství, zajišťuje chod záchranných a likvidačních prací, informuje obyvatelstvo o krizovém stavu, zřizuje operační střediska, připravuje havarijní plán kraje a další. HZS kraje se dále člení na územní odbory HZS kraje a vzdělávací, technická a účelová zařízení. Tento útvar je správním úřadem, který vykonává státní správu v oblasti IZS, požární ochrany a ochrany obyvatelstva. V ČR je 14 Hasičských záchranných sborů kraje, vždy se sídlem v krajském městě.

2.4.2 Jednotky požární ochrany

Jednotky požární ochrany (dále „JPO“) jsou především společenství hasičů, jejichž jednotky plošně kryjí celé území kraje, což znamená, že je ustaven minimální počet výjezdových jednotek, jejichž rozmístění odpovídá stanovené době dojezdu na místo zásahu. Tyto JPO jsou financovány přerozdělením prostředků, určených krajské úrovni Hasičského záchranného sboru z rozpočtu Ministerstva vnitra.

V tab. č. 1 jsou znázorněny ekonomické ukazatele, náklady hasičských sborů v přepočtu na hrubý domácí produkt. Hrubý domácí produkt byl v roce 2012 dle údajů Českého statistického úřadu vyčíslen na 3 706 mld. Kč. Z tabulky je zřejmé, že finanční prostředky, které poskytuje stát ze svého rozpočtu na bezpečnostní systém, se v uvedených letech 2008 – 2012 snižují, avšak jsou vykompenzovány získanými dotacemi ze strukturálních fondů Evropské unie (dále „ČR“). Snižují se i přímé škody, způsobené mimořádnými událostmi, ke kterým jsou vyslány hasičské sbory.

Tab. č. 1: Ekonomické ukazatele činnosti HZS ČR a jednotek PO (mld. Kč).

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Výdaje HZS ČR	9,08	8,76	8,61	7,2	6,84
Dotace SR na JPO	0,1	0,106	0,077	0,060	0,054
Podíl výdajů HZS/HDP	0,25 %	0,24 %	0,23 %	0,20 %	0,19 %
Přímé škody	3,28	2,17	1,96	2,24	2,86
Přímé škody/HDP	0,09 %	0,06 %	0,05 %	0,06 %	0,08 %

Zdroj: Ročenka HZS ČR 2012. Vlastní zpracování.

Jednotky požární ochrany mohou mít formu:

- HZS kraje, vykonávajících stálou službu na hasičských stanicích,
- hasičského sboru podniku; členové jsou zaměstnanci právnické nebo fyzické podnikající osoby,
- sboru dobrovolných hasičů, kteří tuto službu nevykonávají jako své zaměstnání,
- sboru dobrovolných hasičů podniku, kteří jsou zaměstnanci právnické nebo fyzické podnikající osoby, ale službu nevykonávají jako své zaměstnání,
- vojenské hasičské jednotky, kterou zřizuje Ministerstvo obrany.

Jednotky požární ochrany se dělí podle působnosti na 6 kategorií, které jsou označovány římskými číslicemi:

- a) územní působnost i mimo území zřizovatele
 - JPO I – jednotka hasičského záchranného sboru kraje s dobou dojezdu do 20 minut na místo zásahu a 2 minuty s dobou výjezdu,
 - JPO II – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s dobou dojezdu 10 minut a dobou výjezdu do 5 minut (členové vykonávají službu jako hlavní nebo vedlejší povolání),
 - JPO III – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s dobou dojezdu a výjezdu do 10 minut (členství je dobrovolné),
- b) místní působnost na území zřizovatele
 - JPO IV – jednotka hasičského záchranného sboru podniku s dobou výjezdu do 2 minut,
 - JPO V – jednotka sboru dobrovolných hasičů obce s dobou výjezdu do 10 minut (členství je dobrovolné),

- JPO VI – jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku s dobou výjezdu do 10 minut.

V tabulce č. 2 je rozdělení jednotek požární ochrany v působnosti v Moravskoslezském kraji (dále „MSK“). Jednotky požární ochrany jsou v ČR rozmístěny ve většině případů s dojezdem na místo požáru maximálně do 5 km, tudíž hasičské sbory přijíždějí k požáru brzy.

Tab. č. 2: Jednotky požární ochrany na území MSK.

Územní odbor	JPO I	JPO II	JPO III	JPO IV	JPO V	JPO VI	JSDH obcí	JPO celkem
Bruntál	3	15	4	0	19	2	38	43
Frýdek-Místek	3	7	22	2	51	0	80	85
Karviná	5	0	13	1	20	2	33	41
Nový Jičín	2	9	10	3	61	2	80	87
Opava	3	9	23	1	72	4	104	112
Ostrava	6	2	22	4	11	4	35	49
Celkem	22	42	94	11	234	14	370	417

Zdroj: Výroční zpráva HZS MSK z roku 2011.

2.4.3 Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba (dále „ZZS“) se řídí ustanoveními zák. č. 347/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. ZZS se dělí na územní a okresní střediska záchranné služby. Činnost územních středisek záchranné služby se dělí na *standardní* (provoz výjezdových skupin, provoz letecké služby, poskytnutí přednemocniční péče), *nestandardní* (provoz pohotovostní ordinace, zajištění spolupráce s praktickými lékaři) a *mimořádné situace* (krizové situace na regionální úrovni). Územní odbory mají sídla na celém území Moravskoslezského kraje – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava, Ostrava. Zřizovatelem zdravotnické záchranné služby v kraji je Moravskoslezský kraj a je příspěvkovou organizací. ZZS se dělí na operační střediska a výjezdové skupiny, které se rozlišují dle počtu záchranářů:

- rychlá lékařská pomoc (nejméně 3 záchranáři, kdy jeden z nich je lékař),
- rychlá zdravotnická pomoc (nejméně 2 záchranáři),

- doprava raněných a nemocných (nejméně 2 členové – lékař, záchranář).

„Posláním ZZS je poskytování odborné neodkladné přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání postiženého do nemocniční péče a základním principem činnosti je provedení nejvíce možných dostupných lékařských výkonů na místě nehody a před hospitalizací².“ V každém kraji je zřízena zdravotnická služba s právní subjektivitou, která funguje na principu plošného krytí na území kraje a je povinna dostavit se do 15 minut na místo určené k poskytnutí pomoci.

Tísňové volání na záchranou službu je číslo 155; v kraji je zabezpečováno územním střediskem, které má přehled o výjezdových skupinách. Toto středisko rozhoduje, které nemocniční zařízení je nejbližší k místu zásahu. V roce 2012 byla využita přednemocniční pomoc více než sto tisíckrát a ošetřila necelých 93 tisíc osob.

2.4.4 Policie ČR

Policie ČR (dále „PČR“) je výkonný orgán státní moci, který je podřízen Ministerstvu vnitra; je zřízena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Základním pilířem nové organizační struktury je krajské ředitelství policie s nově vzniklými územními odbory vnější služby a územními odbory služby kriminální policie a vyšetřování (na teritoriu bývalých okresních ředitelství). Na zmíněných územních odborech obou typů zůstal pouze výkon tzv. základních policejních činností, veškeré podpůrné činnosti, zejména personální, logistické či ekonomické, jsou nově zajišťovány z krajské úrovně. Vznikem územních odborů došlo k zefektivnění řízení a nastavení účinnější spolupráce s místní samosprávou a zároveň ke zvýšení výkonnostního potenciálu policie. Zrušením úrovně okresních ředitelství a zřízením územních odborů v rámci krajského ředitelství policie došlo také k posílení osobní odpovědnosti konkrétních pracovišť.

Hlavními úkoly Policie ČR je vyhodnocení a první bezpečnostní zásah na místě vzniku mimořádné události:

- uzavření místa zásahu, omezení vstupu neoprávněných osob na místo zásahu,
- ochrana osob, zvířat, majetku, případná evakuace,
- poskytnutí informací,
- dokumentace údajů o vzniklé události a objasnění příčin této události.

² KROUPA, ŘÍHA, 2006, str. 77

V případě rozsáhlejšího ohrožení bezpečnosti může PČR chránit státní hranice, objekty státní správy i jejich úředníků, pátrání na mezinárodní úrovni (teroristé).

2.4.5 Ministerstva České republiky

Ministerstvy, která mají vazbu na Integrovaný záchranný systém jsou Ministerstvo vnitra jako garantem tohoto subjektu a Ministerstvo zdravotnictví, které má v kompetenci organizaci zdravotnické záchranné služby.

Ministerstvo vnitra je ústřední orgán státní správy, který má v pravomoci přípravu na mimořádné události, ochranu obyvatelstva, Integrovaný záchranný systém, zapojení České republiky do mezinárodních záchranných akcí a poskytování humanitní pomoci. Spravuje také činnost jednotné telefonní linky 112. Tyto úkoly plní Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Dále má za úkol kontrolovat havarijní plány krajů, vzdělávání složek IZS, zpracování ústředního poplachového plánu a koncepce ochrany obyvatelstva, atd. V případě záchranných a likvidačních prací zřizuje generální ředitelství HZS ČR krizový štáb, který se skládá ze zástupců složek IZS a odborníků.

Ministerstvo zdravotnictví zasahuje v případě, kdy mimořádná událost přesahuje územní obvod kraje, z odborných nebo kapacitních důvodů, anebo když se zdravotnické záchranné služby nedohodnou. Toto ministerstvo vystupuje jako orgán ochrany veřejného zdraví a spolupracuje s Krajskými hygienickými stanicemi. V jeho působnosti je zřízena funkce hlavního hygienika ČR, kterého jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra zdravotnictví.

Ministerstvo dopravy má za úkol v oblasti Integrovaného záchranného systému shromažďovat informace o možných přepravách nebezpečných látek na všech možných dopravních cestách – silniční, železniční, letecké, vodní. Tyto informace získává ministerstvo od dopravců a dopravních úřadů.

Ministerstvo životního prostředí je nedílnou součástí IZS. Podílí se na řešení mimořádných událostí v případě přírodních katastrof, povodní; v rámci prevence vypracovává protipovodňové plány.

2.4.6 Armáda ČR

Armáda ČR (dále „AČR“) představuje ozbrojené síly. Česká republika je od roku 1999 členským státem organizace NATO. Tento subjekt zasahuje jen v případě ohrožení státu či válečného stavu (dle článku 5 Washingtonské dohody). Struktura Armády ČR je složená z Generálního štábu Armády ČR se sídlem v Praze, jednotky Společných sil a jednotky Sil podpory a výcviku. Společné síly jsou tvořeny pozemními, vzdušnými, specializovanými silami a Síly podpory a výcviku jsou vojenské útvary, správní úřady.

Armádu ČR lze využít pro IZS dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému k záchranným a likvidačním pracím a k humanitní pomoci. Využívá se v mimořádných situacích v případě, že složky IZS nemají dostatek sil a prostředků. Armáda ČR nasazuje na tyto záchranné akce: záchranné prapory AČR, specialisty s určitou technikou, živé síly. Spolupracují s Krajským úřadem, Ministerstvem vnitra a složkami IZS na základě dohody o poskytnutí pomoci na vyžádání. Pomoc ze strany Armády ČR je vyžadována v případech živelných pohrom, ekologických havárií, nebezpečných požárů a jiným závažnějším situacím, na které složky IZS nestačí.

Nejčastěji jsou využívány Záchranné prapory AČR. Mají k dispozici speciální techniku, materiál i vycvičené záchranáře k řešení složitějších událostí. V České republice je 6 záchranných praporů AČR, nejbližší v Moravskoslezském kraji je lokalizován v Hlučíně.

2.4.7 Neziskové organizace a sdružení občanů

Tyto subjekty se zabývají dvojí činností – odbornou nebo humanitní pomocí. V těchto organizacích se sdružují fyzické i právnické osoby; jejich postavení a činnost upravuje zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Nadřízeným a kontrolním orgánem je Ministerstvo vnitra.

Občanská sdružení působící v IZS se dělí na dvě oblasti – požární ochranu a oblast zdravotnických služeb.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je občanské sdružení, které se zaměřuje na poskytnutí pomoci v oblasti požární ochrany a pomoc při mimořádných událostech. Sdružení se dělí na 14 krajských sdružení hasičů a působí v nich asi 300 000 členů. Činností sdružení je jak ochrana před požáry, tak vzdělávací a preventivní činnost, vydávání publikací, práce s mládeží apod.

Český červený kříž (dále jen „ČČK“) je tvořen místními skupinami na celém území České republiky. Tyto místní skupiny se sdružují v oblastních spolcích a tyto spolky tvoří národní společnost. ČČK se řídí 7 základními principy – humanita, nestrannost, neutralita, nezávislost, dobrovolnost, jednota, světovost. Dobrovolníci poskytují první pomoc, organizují různé soutěže, zajišťují dozor na sportovních i kulturních akcích, atd. Členové ČČK plní také úkoly dárcovství krve, pátrací služby, pečovatelskou službu, sociální činnosti a jiné dobrovolné činnosti.

Záchranný tým byl založen v říjnu roku 2003. Tento útvar je součástí Českého červeného kříže v Ostravě. Jeho členové jsou dobrovolníci, kteří tvoří 26členný tým, kteří spadají pod ČČK do Mládeže ČČK nebo do Vodní záchranné služby ČČK. Cílem tohoto spolku jsou projekty v poskytování první pomoci na různých sportovních, kulturních, společenských akcích. Provádí různá školení a kurzy v první pomoci, reprezentují spolek na soutěžích a záchranných akcích. Úzce spolupracují se složkami IZS v Moravskoslezském kraji.

Hlavní náplní záchranného týmu v rámci IZS je:

- poskytnutí první pomoci v případě mimořádné události,
- zdravotnická podpora složkám IZS,
- pomoc při pátracích akcích,
- psychologická první pomoc na místě zásahu, dodání pitného režimu a zajištění tepelného komfortu a jiné.

Organizačně se záchranný tým rozděluje na Poradu všech členů, která se koná 1x za 3 měsíce a při hlasování musí být přítomna nadpoloviční většina. O méně závažných rozhodnutích se schází Pracovní skupina záchranného týmu. Dokument, který určuje činnost záchranného týmu je Organizační řád, který schvaluje Oblastní výkonná rada ČČK. Pravidelně je počet členů a jejich seznam aktualizován, neboť často jeho pracovníci spolupracují se složkami IZS a jejich výpomoc je jim často k dispozici.

Činnost záchranného týmu ČČK je často využívána na různých akcích v případě poskytnutí první pomoci. V roce 2012 se každoročně zúčastnila festivalu Colours of Ostrava, Majáles Ostrava, Janáčkův Máj, Zlatá tretra nebo otevření nového obchodního centra Nová Karolína.

Záchranný tým už několik let pořádá zdravotnickou soutěž pro nezdravotnické jednotky Integrovaného záchranného systému – Hrad žije první pomocí. V této soutěži jsou nafigurované zranění vyškolenými dobrovolníky, kteří se akce zúčastňují a pro soutěžící se snaží vytvořit prostředí mimořádné události.

Důležitým předpokladem pro rychlou první pomoc je okamžitý zásah zachraňujících, ale součástí je technické vybavení. Záchranný tým je součástí ČČK, který je nezisková organizace, která prostředky získává především díky sponzorům. A díky těmto dárcům, i záchranný tým může nakupovat moderní a nové vybavení pro provádění první pomoci. Záchranný tým za pomoci investorů mohl zakoupit sanitní vozidlo, kterým jezdí na všechny zdravotnické akce či soutěže. Největšími sponzory záchranného týmu ČČK je Nadace OKD, ArcelorMittla, Auto Heller, Moravskoslezský kraj. Toto vozidlo plně odpovídá normálnímu vozidlu záchranné služby.

Dalšími složkami IZS může být Vodní záchranná služba, Horská služba nebo Speleologická záchranná služba České speleologické společnosti a další.

Do úkolů HZS patří i kynologická činnost, která se týká pomoci psů k nalezení a záchraně osob ve zřízených budovách. Tato spolupráce spočívá v kombinaci psovod a pes, kdy jeden bez druhého jsou nevyužitelní.

Psychologická služba je nedílnou součástí hasičského záchranného sboru, ve které pracují psychologové a jejich asistenti HZS. Jejich hlavní náplní je poskytnutí pomoci v těžkých životních situacích, ve školách požární ochrany provádějí vzdělávací programy, vydávají různé odborné texty a zajišťují výcviky s psychologickou problematikou. Zahrnuje tři pilíře psychologické pomoci:

- poskytovat posttraumatickou péči hasičům a rodinám,
- zajistit podklady pro personální práci,
- pomoc obětem v mimořádné události.

2.4.8 Orgány kraje

„Orgány kraje zajišťují přípravu na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva³.“ Orgány kraje jsou hejtman kraje a krajský úřad.

Krajský úřad má v pravomoci zabezpečovat spolupráci mezi obcemi s rozšířenou působností, zajišťuje havarijní připravenost, má na starosti správu IZS, zpracovává havarijní a poplachový plán a může uzavírat dohody o pomoci i na mezinárodní úrovni. Většinu úkolů má v pravomoci hasičský záchranný sbor kraje, který řídí provoz IZS v kraji, pořádá cvičení a školení a organizuje humanitární pomoc, hospodaří s majetkem civilní ochrany.

³ ŠENOVSKÝ, ADAMEC, HANUŠKA, 2005, str. 24

Hejtman kraje má v pravomoci správu integrovaného záchranného systému kraje, schvaluje havarijní a poplachové plány, v případě mimořádných událostí organizuje spolupráci mezi správními úřady.

2.4.9 Obecní úřad s rozšířenou působností

Obecní úřad s rozšířenou působností plní úkoly ve správním obvodu, který vykonává státní správu v přenesené působnosti v součinnosti s HZS kraje. V jeho pravomoci je provádění záchranných a likvidačních prací stanovených Ministerstvem vnitra, seznamuje okolní obce o možném ohrožení obyvatel, zabezpečuje případné nouzové ubytování, nutné zásobování vodou či potravinami v případě mimořádných situací.

Starosta obce s rozšířenou působností plní úkoly ve svém správním obvodu, které se týkají schvalování havarijních plánů a přípravy na mimořádné a záchranné akce, ke kterým může přizvat krizový štáb obce.

2.4.10 Orgány obce

Orgány obce se zabývají preventivním zajištěním přípravy na mimořádné a záchranné akce. Výjimkou je, že úkoly obecního úřadu neplní hasičských záchranný sbor kraje. Velitelem zásahu je tedy velitel HZS kraje a v případě mimořádných prací žádá o pomoc obecní úřad nebo starostu obce. Úkoly obecního úřadu v přenesené působnosti jsou varování, evakuace a ukrytí osob před nebezpečím, hospodaření s majetkem civilní ochrany; obecní úřad poskytuje hasičskému záchrannému sboru informace, které jsou potřeba k sestavení havarijního nebo poplachového plánu kraje a další.

Starosta obce zajišťuje varování osob před hrozícím nebezpečím, sjednává dohody a smlouvy o pomoci, či vyzývá občany k poskytnutí pomoci.

Orgány kraje, které zastupuje v mimořádných a záchranných akcích hasičský záchranný sbor kraje a obec jsou dotčenými orgány v územním a stavebním řízení dle zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

2.4.11 Fyzické a právnické osoby

Fyzické osoby, stejně tak i právnické osoby mohou vstupovat do IZS ze dvou hledisek. Mohou být považovány za objekty, tedy ohrožené obyvatelstvo, které ohrožuje mimořádná událost nebo mohou být využity k věcné a osobní pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. Vyzvaná osoba k věcné nebo osobní pomoci musí být starší 18 let. Tato osoba může žádost o pomoc odmítnout jen v případě, že by při výkonu mohla způsobit větší škody, nebo by ji to ohrozilo na životě. Také nelze vyzvat osobu, která požívá výsadu imunity dle mezinárodního práva. Právem FO je poskytnutí informací o opatřeních, činěných k ochraně obyvatelstva. Na druhé straně povinnosti FO je například:

- strpět omezení vyplývající ze vzniku mimořádné události, kdy je vlastníkem nemovitosti nebo jeho majetek je využit coby materiální zabezpečení IZS,
- poskytovat informace veliteli zásahu o dalších ohroženích života nebo majetku a jiné.

Právnická osoba, nebo podnikající fyzická osoba má obdobné povinnosti a práva jako fyzická osoba. Dalšími povinnostmi PO, pokud provozují školská nebo zdravotnická zařízení, je poskytnout „útočiště“ pro ubytování, výdej stravování, výdej ochranných masek a oblečení. Jestliže je vlastníkem stavby civilní ochrany, musí zajistit, aby nedošlo k jejímu poškození.

PO při vzniku mimořádné události je povinna ze zákona podílet se na přípravě havarijních plánů a přípravě na záchranné a likvidační práce. Jestliže osoba podniká v rizikovém oboru, ve kterém by mohlo dojít k úniku nebezpečných látek, podává informace HZS kraje o zdroji rizika a jeho možných následcích na obyvatelstvo a životní prostředí. Jako zaměstnavatel musí své zaměstnance informovat o pracovních předpisech, evakuaci a vzájemné pomoci. V případě, že došlo k havárii, musí PO ihned provést záchranné a likvidační práce, ohlásit tuto skutečnost, spolupracovat se záchrannými složkami, uhradit náklady, které vznikly při záchranných pracích, zabezpečit odvoz odpadu, který vznikl v důsledku likvidačních prací.

3 Infrastruktura IZS a krizové řízení

Nyní se budu zabývat charakteristickými znaky a infrastrukturou Integrovaného záchranného systému. Tedy tím, jaké jsou náležitosti, jaké jsou postupy a nutné dokumenty při přípravě na krizové události a řešení mimořádných událostí. Do této problematiky jsem zahrnula i praxi členských států Evropské unie, jejich přístup k bezpečnostnímu systému a způsob financování.

3.1 Dokumentace IZS

Dokumentace IZS se dělí na několik druhů, za jejich vypracování nese odpovědnost ministerstvo vnitra a HZS kraje. Dělí se na:

- poplachový plán,
- dohody o poskytnutí pomoci,
- havarijní plány kraje,
- dokumentaci o společných záchranných a likvidačních pracích,
- typové činnosti při společném zásahu složek IZS,
- dokumentaci o společných školeních, cvičeních apod.

3.1.1 Poplachový plán

Poplachový plán kraje je součástí požárních poplachových plánů, který se vydává jako nařízení kraje; je uložen na operačním středisku a pravidelně se aktualizuje. Hlavní náplní tohoto plánu je popis různých mimořádných událostí (rozsah, využití síly a prostředky, rozdělení poplachových stupňů), a možné využití osobní a věcné pomoci. Jeho obsahem je rozdělení na základní a ostatní složky při záchranných a likvidačních pracích, přehled sil a prostředků všech složek včetně fyzických a právnických osob nebo využití mezinárodních smluv. Udává i způsob povolávání krizových štábů a všech složek, které jsou zahrnuty do havarijního plánu kraje. Stupeň poplachu vyhláší velitel zásahu nebo operační středisko a rozděluje se na čtyři možnosti, které se člení dle potřeby sil a prostředků, dle velikosti a druhu mimořádné události.

3.1.2 Dohody o poskytnutí pomoci

V případě, kdy základní složky Integrovaného záchranného systému nemají dostatek sil při mimořádných událostech (záchranné a likvidační práce), mohou uzavřít dohody o poskytnutí pomoci.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavírá Ministerstvo vnitra, generální ředitelství HZS ČR nebo HZS kraje s ostatními subjekty. Dohoda je písemně uzavřena na poskytnutí pomoci při záchranných a likvidačních akcích. Je součástí dokumentace IZS a poplachových plánů IZS (včetně poplachových plánů kraje).

Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci uzavírá HZS kraje s právníky, fyzickými osobami a organizačními složkami státu. Dohoda je písemně sjednaná na pomoc v případě ochrany obyvatelstva, včetně domluvené náhrady výdajů.

Dohody o součinnosti složek IZS uzavírá, jako v prvním případě Ministerstvo vnitra, HZS ČR nebo kraje s ostatními složkami IZS. Existují zde partnerské smluvní vztahy, které souvisí s dokumentací o přípravě, o povinnostech všech složek IZS v případě spolupráce.

Dohody o spolupráci jsou smlouvy, které připravuje Ministerstvo vnitra, HZS ČR nebo HZS kraje. Jde o spolupráci v oblasti plánování, vzdělávání, vědeckovýzkumné oblasti a dalších.

3.1.3 Havarijní plán kraje

Havarijní plán kraje vypracovává Hasičský záchranný sbor kraje ve dvou vyhotoveních, a je ukládán k vypracování dle zákona o IZS a jeho schválení podepisuje hejtman kraje po projednání s bezpečnostní radou kraje. Jedno zpracování se přikládá jako příloha krizového plánu kraje pro bezpečnostní radu kraje a krizového štábu a druhé se ukládá na operační středisko.

Je to hlavní dokument k provádění záchranných a likvidačních prací, který obsahuje popisné, grafické dokumenty, mapy a schémata. Vypracovává se kvůli ochranným opatřením při živelních pohromách, haváriích či rizik, které mohou ohrozit život a zdraví obyvatelstva, majetku nebo životního prostředí. Udává úkoly, které jsou dány obcím, správním úřadům, všem fyzickým a právníkům osobám, které jsou zúčastněnými osobami, v případě možnosti vzniku mimořádných událostí.

Obsahuje přípravné části, průběh řešení těchto událostí. V případě IZS zahrnuje plánování a řízení postupu hlavních složek. Havarijní plán se vypracovává na základě [1]:

- analýzy vzniku mimořádných událostí a možného vzniku ohrožení území kraje,
- podkladů poskytnutých PO a podnikajícími FO,
- podkladů poskytnutých správními úřady, obecními úřady a jednotlivými složkami s nimi spolupracující.

Tento dokument se člení na několik částí – úvod, informační a operační část a plány konkrétních činností. V úvodu je sepsána charakteristika havarijního plánu a možných rizik.

Informační část je rozdělena na část geografickou, demografickou, klimatickou, hydrologickou a popis infrastruktury. V této části se vypracovávají pravděpodobná místa výskytu mimořádné události, ohrožení obyvatelstva, rozsah škody a následků, možné využití sil a prostředků a jiné. Každý kraj v ČR má podobné havarijní plány, ale informační část se liší především tím, čím je jejich region významný. V Ostravě může být riziko propadu důlních pracovišť, v Jižních Čechách může být ohrožení ze strany jaderných elektráren.

Operativní část zahrnuje použití sil a prostředků při mimořádných událostech na území kraje nebo pomoc, která je poskytnuta ze sousedních krajů či z celostátní úrovně. Zpravidla jde o komunikaci a informace, které se podávají veřejnosti.

Poslední část v sobě zahrnuje plány, které oznamují, jak se chovat při vzniku mimořádných událostí. Plán vyrozumění obsahuje předání první informace o mimořádné události, vyrozumění a povolání sil, hejtmana a dotýkajících se osob. Traumatologický plán obsahuje úkoly řízení ve zdravotnictví při hromadných řešení, tedy činnost operačních středisek, které spolupracují se zdravotnickou službou a nemocnicemi. Plán varování obyvatelstva se zaměřuje na informovanost veřejnosti o vzniku nebezpečí. K tomu slouží celorepublikový varovný signál – Všeobecná výstraha. Plán individuální ochrany obyvatelstva je založen na využití prostředků obyvatelstva k ochraně zdraví a života tak, že se chrání sami – tento způsob se často vyučuje na základních a středních školách. Plán ukrytí obyvatelstva obsahuje postup při zabezpečení ukrytí, přehled stálých úkrytů, vhodných prostor pro ukrytí a rozdělení odpovědnosti za ukrytí. Plán evakuace obyvatelstva se zaměřuje v případě ohrožení na přemístění osob, zvířat a věcí, které se vyskytují v oblasti mimořádné události. Plán nouzového přežití obyvatelstva obsahuje nouzové ubytování, zásobování potravinami a pitnou vodou, dodávky energií, humanitární pomoc apod. Plán monitorování se zabývá sledováním, měřením a vyhodnocením různých možných příčin vzniku mimořádných událostí. Sledují se hydrologické, meteorologické, radiační, chemické ukazatele, čistota ovzduší, únik metanu či možné příčiny epidemie. Pohotovostní plán

veterinárních opatření se zabývá kontrolou vzniku nebezpečných nemocí u zvířat. Plán veřejného pořádku a bezpečnosti obsahuje úkoly Policie ČR. Plán ochrany kulturních památek je plán řešení ochrany movitých i nemovitých kulturních památek. Plán hygienických a protiepidemických opatření kontroluje možný výskyt nakažlivých a přenosných nemocí, které mohou způsobit větší rozsah nebezpečí. Spolupracují s krajskými hygienickými stanicemi. Plán komunikace s veřejností a hromadnými informačními prostředky je komunikační plán, který obsahuje texty, které se zveřejňují v případě ohrožení v rozhlase či televizi. Plán odstranění odpadů vzniklých při mimořádné události obsahuje určení odpadů, které mohou vzniknout při různých rizicích, a možnosti využití skládek v okolí a stanovení dozoru při odvozu odpadu. Plán opatření při hromadném úmrtí osob popisuje postup při vyhledání zemřelých osob, jejich identifikace a jejich pohřbení. Plán dekontaminace vymezuje odstranění nebezpečných a škodlivých látek. Plán psychologické a duchovní pomoci sepisuje, jak postupovat při posttraumatické péči a základní psychologické pomoci při krizových situacích nebo životních problémech. Plán zásahu složek IZS při havárii s únikem nebezpečné látky ze stacionárních zařízení je soubor havarijních karet, které jsou určeny těm složkám, které se podílejí na záchranné akci. Poslední je plán dobrovolné pomoci, který udává možnost spolupráce a pomoci obyvatelstva při mimořádných událostech.

3.2 Spolupráce a komunikace složek IZS

Složky Integrovaného záchranného systému, hlavní a ostatní složky, spolu s orgány kraje a obce spolupracují při akcích, které vznikají objektům, tedy občanům. Rozdělují se na mimořádné, záchranné a likvidační práce.

Mimořádná událost je škodlivé působení sil, které jsou vyvolány lidským faktorem, přírodními podmínkami a haváriemi, které ohrožují zdraví a život člověka, majetek nebo životní prostředí. Mimořádná událost se rozděluje na živelné pohromy, havárie, ostatní události. Jejich rozlišení můžeme vidět v tabulce č. 3.

Tab. č. 3: Druhy mimořádných událostí.

Mimořádná událost	Typ
Živelná pohroma	Povodeň, zemětřesení, velký sesuv půdy, sopečný výbuch, orkán, tornádo, extrémní chlad (teplo), pád meteoritu, velký lesní požár.
Havárie	Havárie v chemickém provozu, radiační havárie, ropná havárie, dopravní nehoda, zřícení domu.
Ostatní události	Teroristický čin, sabotáž, zhářství.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Záchranné práce zahrnují takové činnosti, snižující či eliminující působení rizik, které vznikly v důsledku mimořádné události. Likvidační práce jsou činnosti, které už odstraňují následky, které způsobily mimořádné události.

Záchranné práce se dělí na 3 úrovně. Taktická úroveň představuje místo a vlastní zásah, ve většině případů je velitelem hasič. Operační úroveň je činnost operačních středisek složek IZS. Střediska jsou zřízena v krajích a obcích. Hlavním úkolem je správa linek tísňového volání, které představují čísla 112, 150, 155, 158. Poslední je strategická úroveň, která vyžaduje pomoc starosty obce nebo hejtmana kraje při záchranných pracích.

Krizová komunikace se provádí při přípravě na mimořádnou událost, kdy se jedná o informace mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a složkami IZS. Používá se hlasový i datový přenos informací, poskytovatelé služeb v oblasti komunikace spolupracují s Ministerstvem vnitra při přípravě a řešení krizové komunikace. Hromadné sdělovací prostředky - televizní a rozhlasové vysílání jsou povinny v případě krizových situací vyhlášovat tísňové informace potřebné k záchranné akci.

3.3 Organizace záchranných a likvidačních prací

Velitelem zásahu při záchranných akcích je nejčastěji velitel jednotky požární ochrany nebo příslušná osoba hasičského záchranného sboru. Velitel zásahu má v povinnostech:

- zakázat (omezit) vstupu osobám na místo zásahu, když jejich přítomnost není potřebná, popřípadě zajistit evakuaci osob, pokud je ohrožen život, zdraví, majetek či životní prostředí,
- nařídit případnou demolici staveb z důvodu odvrácení dalších rizik,
- vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí pomoci,
- zřídit štáb velitele (výkonný orgán, kdy určí náčelníka a členy štábu, což většinou tvoří vedoucí složek IZS)
- ukládat úkoly velitelům, rozhodovat o přidělování sil, rozdělovat území na sektory pro jednodušší orientaci.

Dle vyhlášky č. 328/2001 Sb., byly vytvořeny typové činnosti složek IZS při záchranných akcích. Typové činnosti jsou interní předpisy, materiály, které sjednocují postupy jednotlivých složek IZS. Zahrnují postupy, dle kterých se složky řídí při záchranných událostech, například při demonstrování úmyslu sebevraždy, při záchrance pohřešovaných osob – akce v terénu, při dopravních nehodách a další. Obsahují „společný list složek IZS“, který je pak dále určen jednotlivým složkám při společném zásahu a složce velitele zásahu, který je jasně určen. Cílem těchto listů je zjednodušení způsobu při záchrance.

Každá typová činnost se skládá z několika listů, které jsou předem stanoveny, jak se postupovat, udává kdo je velitelem záchranné akce a tedy, kdo vyplňuje „listy“, ve kterých je udáno, jak se postupuje. V této kapitole je nastíněno, jak se provádí záchranná akce při pátrání pohřešovaných osob v terénu. V úvodu jsou vyznačeny základní pojmy a charakteristika mimořádné události. Pohřešovanou osobou se myslí osoba, po které bylo vyhlášeno pátrání a hrozí jí nebezpečí života a zdraví. Určuje, co je průzkum, jak jej provádět, vytýčení záchranné akce i likvidační práce a velitelem zásahu určuje příslušníka Policie ČR. Vyhláší se i druhý nebo třetí stupeň poplachu a využívají se prostředky IZS včetně osobní a věcné pomoci, kynologové a někdy i Letecká záchranná služba. V některých případech je využívána pomoc Horské služby nebo Vodní záchranné služby.

V další části dokumentu typové činnosti je postup velitele zásahu. Od příjezdu na místo mimořádné události, až do ukončení likvidačních prací.

Při této typové činnosti se nejčastěji vytváří rojnice – kdy členové rojnice postupují stejným tempem a prohledávají své nejbližší okolí. Kdy se nejčastěji využívají členové složek IZS a dobrovolníci, společně s kynologickou službou. Často se používá využití vrtulníku, při špatné viditelnosti (pátrání v noci), nebo v místech, kde je špatná dostupnost.

3.4 Náhrada za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné a osobní pomoci

V případě, že velitel záchranné nebo likvidační práce požádá fyzickou nebo právnickou osobu o pomoc a dojde tím k omezení vlastnického nebo užívacího práva, této osobě náleží peněžitá náhrada, kterou zajišťuje územně příslušný krajský úřad do 6 měsíců od konce záchranné akce. Pokud jde o výkon pomoci, je této osobě vyplacena mzda odpovídající mzdě za stejné či obdobné práce.

Náhradu škody způsobené složkami IZS poskytuje rovněž krajský úřad; při poskytnutí pomoci v zahraničí je vyrovnání náhrady v kompetenci Ministerstva vnitra ČR nebo kraje v případě, že se jedná o pomoc v příhraničí.

Orgány, které zajišťují přípravu na mimořádné události a jsou povinny kontrolovat dodržování zák. č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Kontrolu provádí krajský úřad a Ministerstvo vnitra.

Při nesplnění povinnosti dle zákona může kontrolující orgán uložit pokutu fyzické osobě ve výši 20 000 Kč a právnické osobě až do výše 3 000 000 Kč. Jestliže povinnosti subjekt stále nerespektuje, může být pokuta opětovná. Pokutu vybírá orgán, který ji uložil, a tyto výnosy jsou příjmem státního rozpočtu.

3.5 Krizové řízení

V této kapitole se zmíním o dalších orgánech a skutečnostech, které jsou součástí krizového řízení. Krizové řízení představuje soubor činností orgánů, které se zabývají analýzou a vyhodnocením možných rizik, jejich vzniku, důsledky, přípravou, organizací a odstraněním a ochranou kritické infrastruktury. Všechny tyto náležitosti jsou ukotveny v krizovém plánu, které zpracovávají příslušné orgány a zřizují své krizové štáby.

V zákoně je vymezen i pojem kritická infrastruktura. Představuje prvek nebo soubor prvků; jejich narušení by mohlo ovlivnit bezpečnost státu, ohrožení života obyvatelstva nebo jeho zdraví či ekonomiky státu. Pojem Evropská kritická infrastruktura se vyznačuje prvky, jejichž narušení území ČR by mohlo ohrozit i bezpečnost jiných členských států. Zmíněným prvkem kritické infrastruktury můžeme považovat stavbu, zařízení nebo veřejnou infrastrukturu, jejímž provozovatelem je organizační složka státu – ministerstvo či jiný ústřední úřad. Subjektem je tedy provozovatel, který je zodpovědný za ochranu prvku;

zpracovává plán krizové připravenosti a jmenuje bezpečnostního technika, který plní úkoly dané tímto plánem.

Odpovědnými orgány jsou vláda, ministerstva, Česká národní banka, orgány kraje a obce a jiné. Důležitým orgánem, který se podílí na řešení krizových situací je Bezpečnostní rada státu. Vystupuje jako pracovní orgán vlády a jeho činností je příprava návrhů k zajištění bezpečnosti státu. Je tvořena předsedou vlády a členy, kteří byli dosazeni do tohoto orgánu. Zřizuje čtyři pracovní výbory a ty jsou pověřeny k výkonu ministerstvy – Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, Výbor pro obranné plánování, Výbor pro civilní nouzové plánování, Výbor pro zpravodajskou činnost. Dalším orgánem na úrovni státu je Ústřední krizový štáb, který je také pracovním orgánem vlády. Skládá se ze 17 členů.

Na úrovni krajů a obcí vznikají Krizové štáby územních samosprávných celků. Krizové štáby se dělí na pracovní skupiny a zasedání krizových štábů. Pracovní skupiny se podílejí na záchranných a likvidačních pracích – tedy pracují v terénu. Zasedání krizových štábů se účastní zástupci jednotlivých subjektů, kteří mají pravomoc v řešení mimořádné události. Například nastala-li mimořádná událost – dopravní autonehoda, která je doprovázena únikem chemických látek z nabourané cisterny – v krizovém štábu není třeba zástupce z veterinárních klinik ani hygienik, ale je nutná přítomnost zástupce pro životní prostředí, dopravu, popřípadě i zemědělství. Krizový štáb (dále KŠ) kraje nebo obce je pracovní orgán zřizovatele.

Bezpečnostní rada (dále BR) kraje nebo obce je poradní orgán zřizovatele pro případ krizové situace. Předsedou BR kraje je hejtman, a předsedou BR obce je starosta, kteří jmenují a odvolávají její členy.

Česká národní banka se stává součástí krizového řízení v případě, že budova České národní banky je v ohrožení a také jako orgán, který zpracovává krizový plán v oblasti získání zdrojů v případě nebezpečí. ČNB zřizuje svůj krizový štáb, který provádí analýzy o možných krizových situacích a vztahy komunikace. Krizový plán schvaluje guvernér České národní banky a předkládá jej Ministerstvu vnitra.

V případě krizových opatření se finanční zdroje k řešení a odstranění následků získávají z rozpočtů ministerstev, krajů a obcí. Vypracovává se rozpočtový plán financí na krizové opatření. V rozpočtech krajů a obcí se vytváří účelová finanční rezerva na řešení krizových situací. Využívají se i prostředky z kapitoly Všeobecné pokladní správy, které schvaluje Ministerstvo financí a Ministerstvo vnitra. Tyto prostředky se využívají

jen v případě mimořádných událostí v souladu se zákonem o Integrovaném záchranném systému. Čerpání této rezervy, která je napojena na státní rozpočet, povoluje vláda.

Orgány krizového řízení využívají při vzniku krizových situací informační systémy, které slouží k přenosu informací od hlavních orgánů k podřízeným a spolupracujícím. Informační systémy musí splňovat zásady bezpečnosti uložených informací.

3.6 Finanční zabezpečení integrovaného záchranného systému

Prostředky Integrovaného záchranného systému jsou využívány na zpracování dokumentace, přípravy k záchranným akcím, provoz složek IZS, na telekomunikační a informační systémy, a jsou poskytovány z rozpočtu Ministerstva financí a z rozpočtu kraje. V mimořádných případech je možnost využívat rozpočtovou kapitolu Všeobecné pokladní správy. Každá složka IZS je financována prostřednictvím svých nadřízených orgánů.

Rozpočet Hasičského záchranného sboru ČR je napojen na rozpočet Ministerstva vnitra. Z HZS jdou prostředky pro krajská ředitelství, prostřednictvím nichž jsou financovány HZS krajů. Jednotky požární ochrany jsou financovány z několika zdrojů. Veřejné financování je zajištěno z rozpočtu HZS ČR a jednotky sboru dobrovolných hasičů z rozpočtu obce. Stát přispívá na neinvestiční dotace, které v sobě zahrnují materiální vybavení hasičů, a přispívá i na investiční dotace, například na nákup požárního vybavení. V případě požárních jednotek hasičů podniku získávají prostředky od fyzických a právnických osob, především na preventivní opatření.

U jednotek požární ochrany je financování vícezdrojové. K finančním prostředkům od FO, PO, získávají finanční prostředky i ze státního rozpočtu, prostřednictvím HZS ČR a dále z rozpočtu obce, kdy zdroje jsou příjmem sboru dobrovolných hasičů. V tabulce č. 4 je znázorněno finanční zabezpečení hasičského záchranného sboru MSK v letech 2008 – 2010; nejvyšší dotace ze státního rozpočtu (dále „SR“) zajišťovala v roce 2009 nákup nových velkých technických zařízení.

Tab. č. 4: Přijaté finanční prostředky ze SR a z rozpočtu MSK na požární jednotky (v mil. Kč).

	2008		2009		2010		2011	
	SR	kraj	SR	kraj	SR	kraj	SR	kraj
HZS MSK	92,1	17,1	44,7	21,5	35,2	42,4	34,6	45,9
SDH	13,4	5,0	15,7	3,0	11,4	3,1	7,71	4,0

Zdroj: Výroční zprávy z let 2008 – 2011. Vlastní zpracování.

V roce 2008 získali hasiči MSK příspěvek ze SR na nákup automobilové plošiny, termokamer, cisternových automobilových stříkaček a dalších; z kraje byl příspěvek použit na požární kontejnery a zásahová vozidla. Jednotky požární ochrany získali příspěvek z rozpočtu města Ostravy ve výši 35,9 mil. Kč na novou techniku. Sbor dobrovolných hasičů získává dotaci ze SR automaticky každý rok a tyto prostředky jsou použity na kompenzaci nákladů za zásahy, přípravu na zásahy a věcné vybavení.

Hasičský záchranný sbor MSK získal v roce 2009 mimořádnou dotaci z rozpočtu města Ostravy na novou techniku ve výši 10 mil. Kč na pokrytí škod, které jim vznikly při záchranných akcích při povodních na Novojičínsku.

V roce 2010 HZS MSK získal příspěvky ze SR a z krajského rozpočtu na nové technické vybavení. V tomto roce získaly některé sbory dobrovolných hasičů mimořádnou dotaci ze státního rozpočtu ve výši 6,573 mil. Kč na úhradu škod při povodních na území Moravskoslezského kraje.

V posledním srovnávaném roce 2011 získaly vybrané hasičské jednotky příspěvky na nové technické vybavení a sbor dobrovolných hasičů získal neinvestiční dotace ze státního rozpočtu i z rozpočtu kraje na dýchací přístroje, digitální radiostanice a jiné technické vybavení.

Zdravotnická záchranná služba výdaje pokrývá z plateb pojišťoven, ale také získává prostředky z rozpočtu zřizovatele. Může získávat i prostředky od fyzických a právnických osob, nebo prostředky které jsou získány na základě podepsaných smluv se sdruženími obcí. Proto zdravotnická záchranná služba hospodáři nejčastěji ve formě příspěvkových organizací.

3.7 Operační a informační střediska IZS

Operační a informační střediska Integrovaného záchranného systému (dále „OPIS IZS“) jsou centra, která představují výjezdová střediska - kontaktní místa jednotlivých složek IZS. Stále fungují, ale v současné době se upřednostňuje v MSK fungování zřízeného Centra tísňového volání na linku 112 – tedy vytvořené Integrované bezpečnostní centrum v Ostravě.

Hasičský záchranný sbor kraje zřizuje OPIS ve formě organizačních složek; jejich úkoly souvisí s činností požární ochrany, které jsou dány zákonem o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Zřizování středisek zdravotnické záchranné služby jsou dány vyhláškou Ministerstva zdravotnictví a vznikají jako organizační jednotky územních nebo okresních zdravotnických středisek. V případě OPIS Policie ČR je jejich činnost dána vnitřními předpisy, podle kterých je středisko zřízeno a na jakém stupni řízení jsou organizovány. Tato centra mají v kompetenci:

- přijímat tísňová volání a vyslat na místo zásahu specifickou pomoc,
- plnit úkoly dané velitelem zásahu a na jeho žádost mohou vyhlásit určitý stupeň poplachu, nebo žádost vůči občanům o poskytnutí věcné nebo osobní pomoci při likvidačních pracích,
- řídit se v mimořádných událostech dle poplachového plánu,
- podporovat činnosti krizových štábů, spolupráci se všemi způsobilými orgány při mimořádných událostech,
- vést dokumentaci o záchranných a likvidačních pracích,
- organizovat mezinárodní spolupráce při záchranných akcích a jiné.

Jejich úkolem je i předávání informací do krajů či obcí o případném hrozícím nebezpečí, vyhlášení varování nebo vyhlášení krizových stavů. Tyto informace předávají formou situační zprávy.

OPIS IZS můžeme rozdělit dle druhu nebo dle územní působnosti. Podle druhu je rozděluje na:

- samostatné (nejrozšířenější způsob), které je zřízeno složkou IZS v objektu, kde jsou využívány její zdroje a příslušné záchranné síly,
- prostorově sdružené jsou v případě spolupráce dvou či více středisek, které jsou na sebe nezávisle napojeny,
- systémově sdružené - takové, ve kterém spolupracují dispečeri.

Členění OPIS IZS dle územní působnosti můžeme rozlišit na:

- místní (Hasičský záchranný sbor podniku),
- okresní (Policie ČR),
- krajskou (OPIS HZS kraje, které mají v kompetenci správu kraje, Policie ČR),
- celostátní (OPIS MV – Generální ředitelství HZS ČR).

Každé tísňové volání nemusí být zrovna přijato na specificky potřebném operačním středisku. Proto musí být zaručena spolupráce mezi všemi OPIS složek IZS, které spolu komunikují. Dispečer na operačním středisku musí vyslechnout volajícího a vyhodnotit jeho tísňové volání, tedy žádost o pomoc. Jestli je žádost o pomoc v kompetenci volaného střediska, dispečer svolává potřebné síly. V případě, kdy řešení mimořádné události nepatří do jeho věcné působnosti, předává informace tomu operačnímu středisku složky IZS, které má potřebné záchranné síly. V některých případech může tísňové volání přepojit na příslušné operační středisko záchranné složky.

V nynějším vybudován Integrovaném bezpečnostním centru v Ostravě se toto už neděje. Je zde vytvořena taková datová cesta informací, kdy dispečer ihned svolává záchranné síly na místo zásahu. V Ostravě tedy bylo vytvořeno Centrum tísňového volání, které je společným operačním střediskem pro hlavní složky IZS.

3.8 Centrum tísňového volání 112

Tísňové volání na číslo 112 je bezplatné jednotné evropské číslo, které je bráno jako povinnost zavedení s přístupem do Evropské unie. Hlavní důvodem tohoto zavedení je sjednocení čísel tísňových volání všech státech EU a tím vyloučení případu neznalosti místní tísňové linky. V Ostravě bylo vytvořeno Centrum tísňového volání, které je společným operačním střediskem pro hlavní složky IZS.

Ministerstvo vnitra v roce 2003 vytvořilo plán „Zaměření rozvoje operačních a informačních středisek IZS na úrovni krajů“. Hlavním úkolem bylo omezení počtu operačních středisek a tedy jejich sloučení na krajskou úroveň.

Technická centra tísňového volání (dále „TCTV“) byla vytvořena dle usnesení vlády č. 350/2002. Tísňové volání je přijímáno dispečery v češtině, němčině, angličtině (dispečer má i program v jiných světových jazycích). Dispečer využívá při práci datový přenos identifikovaných údajů (o čísle volajícího, adrese volajícího, poloze mobilního telefonu nebo telefonního zařízení a dalších informací, které operátor potřebuje zjistit při příjmu

volání). TCTV je zjednodušení přijetí a vyhodnocení tísňových volání a přesná evidence těchto hovorů. Jejich úkolem je přijmout tísňové volání, vyhodnotit zprávu a předat údaje o mimořádné události těm záchranným složkám, které mají odpovědnost za vyslání potřebných sil. V grafu č. 1 je znázorněn počet volání v posledních pěti letech. Tento graf znázorňuje přijaté hovory na linky 112 a 150, kdy v roce 2012 z celkových 4,1 milionů přijatých tísňových volání bylo 3,6 milionů směřováno na linku 112. Dle usnesení vlády č. 350/2002 je povinností TCTV mít k dispozici prostředky potřebné k jeho fungování:

- zjistit místo mimořádné události (adresa a zobrazení místa na mapě),
- zjistit telefonní číslo volajícího,
- vytvořit protokol o tísňovém volání a s tím související vyhodnocení,
- předat tísňové zprávy dotčeným složkám,
- komunikovat s operačními středisky,
- zajistit jazykovou podporu,
- datové zázemí,
- zabezpečovat záznamy všech tísňových volání.

Hlavním důvodem zavedení TCTV je rychlé, plně funkční přijetí, vyhodnocení a vyslání potřebných sil na místo mimořádné události, tedy fungování automatizovaného softwarového vybavení centra, ve kterém se tvoří datová věta. Před vznikem TCTV, v případě, kdy občan volal nesprávné tísňové číslo, býval přepojován na jím vyžadované záchranné složky. Dnes je hovor automaticky přijat dispečerem v centru a ten vysílá potřebné síly k místu zásahu. K tomu slouží datová věta, kde hlavním kladem jejího předání je:

- rychlé předání požadovaným záchranným složkám,
- společné shromáždění údajů pro všechny záchranné složky,
- rychle zjistitelné místo volání a telefonní číslo,
- přístup k záznamu tísňového volání.

Graf č. 1: Počet volání v letech 2008 – 2012.

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/pres-4-miliony-hovoru-na-hasice-v-roce-2012.aspx>.

V dubnu letošního roku Evropská komise vydala nařízení, které upravuje činnost technických center tísňového volání na linku 112 a součást jejich pravomoci, volání na službu eCall. Toto zařízení by mělo být nainstalováno do všech motorových vozidel na území Evropské unie do roku 2015. Tím se musí dostatečně modernizovat příjem tísňových volání s propojením zařízení ve vozidlech. Služba eCall bude fungovat tak, že v případě autonehody, automaticky zařízení vyšle tísňové volání na technická centra. Centrum získá informace o nehodě – kdy, kde se to stalo, typ vozidla a jiné. Bude to další efektivnější využívání linky 112, rychlejší rozeznání místa nehody, v případě, že by nebyl svědek nehody.

Na technickém centru tísňového volání pracují příslušníci HZS kraje, kteří pracují 12 hodin denně ve 4-směnném provozu a jejich službu řídí operační důstojník krajského OPIS HZS kraje, nebo určený vedoucí směny. Střídají se v 7 hodin ráno a v 19 hodin večer. Počet dispečerů ve směně je dán počtem obyvatel na daném území, které má centrum na starosti pro příjem tísňového volání. Dispečeri musí mít znalost anglického a německého jazyka. Systém pomáhá i porozumět se ve francouzštině, španělštině, italštině a ruštině. Práci dispečera nemůže vykonávat každý příslušník HZS, pouze ti, kteří vyhoví psychickým testům. Důležitými vlastnostmi operátorů jsou například klid, schopnost rozpoznat falešná volání, ovládat počítačovou techniku, být komunikativní. Hlavní úkoly dispečera jsou:

- dobře ovládat počítačový systém,
- umět přijmout tísňové volání a umět zjistit a zaznamenat:
 - o adresu události,
 - o druh, rozsah události,

- ohrožené osoby, hrozící nebezpečí,
- nejvhodnější příjezdové cesty k místu události,
- jméno a telefonní číslo volajícího,
- zavolat zpět volajícímu pro kontrolu a pro případ falešného volání,
- předat datovou, hlasovou zprávu příslušným záchranným složkám,
- plnit interní předpisy.

Pro práci v centru tísňového volání jsou dispečeri připravováni ve školicím středisku, které je zřízeno od roku 2001 ve Frýdku-Místku. Toto středisko funguje jako výukové centrum pro dispečery, kteří mají nastoupit do výkonu služby na Integrovaném bezpečnostním centru. Přijímají se především pracovníci s dobrou znalostí angličtiny a němčiny. Výuka je zajišťována kurzy, kde se učí, jak mluvit s volajícím o pomoc, jak správně obsluhovat počítačový systém, jak vyhodnotit tísňovou zprávu; součástí je i další jazykové vzdělávání.

V případě Integrovaného záchranného systému je TCTV přínosné jako jednotný komunikační systém na celém území ČR, je brán jako informační podpora pro všechny IZS krajů. TCTV nahrávají všechny telefonní hovory volání o pomoc, lokalizují volajícího, možnost využívání dalších složek IZS (Armáda ČR, ČČK, Vodní služba). Přínosem pro občana jsou TCTV z mnoha důvodů. Tísňové volání 112 je jednotné ve všech evropských státech, je lehce zapamatovatelné, bezplatné. V České republice tuto službu zajišťuje Telefonica O2. Neexistují žádné čekací doby.

V tabulce č. 5 je uvedena statistika přijatých tísňových volání podle krajských TCTV. Centra tísňového volání pracují neustále bez přestávky, jsou určena pro všechny občany, jak na území ČR, tak na území států Evropské unie a zajišťují bezplatné volání ve všech telefonních sítích. Volání na linku 112 není anonymní, proto je zbytečné zneužívat tuto službu, která je určena pro první pomoc. Zneužívání čísla 112 je trestné a pokuta může být ve výši až 100 000 Kč. Volat na tísňová volání předpokládá jasné vysvětlení situace:

- co se stalo (zranění, autonehoda, skokan a jiné),
- kde se to stalo (město, ulice),
- oznámit jméno, číslo telefonu, ze kterého se volá o pomoc,
- určitě nikdy nezavěšovat a řídit se pokyny dispečera a odpovědět na jeho otázky, popřípadě jednat dle jeho pokynů,
- hovor ukončí až dispečer a ten následně volá zpět pro ověření, zda nejde o podvod.

Tab. č. 5: Přijatá tísňová volání na linku 112 v roce 2012, rozdělení podle krajů.

Kraj	112
Praha	446 096
Středočeský	483 131
Moravskoslezský	430 122
Ústecký	374 112
Jihomoravský	337 866
Jihočeský	274 055
Olomoucký	201 804
Plzeňský	200 343
Královehradecký	162 272
Zlínský	150 012
Karlovarský	147 356
Pardubický	142 802
Liberecký	147 048
Vysočina	130 687

Zdroj: <http://www.hzscr.cz/clanek/pres-4-miliony-hovoru-na-hasice-v-roce-2012.aspx>.

3.9 Tísňové volání 112 v Evropské unii

Eurobarometr provádí průzkumy veřejného mínění i v oblasti znalosti tísňového volání. Cílem výzkumu je zjistit znalost občanů Evropské unie o tísňovém volání na linku 112, vnímání její důležitosti, informovanost obyvatel v členských zemích o ní a její používání. Celkově více jak 94 % dotazovaných souhlasí, že linka 112 je užitečná. Z výzkumu bylo zjištěno, že každý čtvrtý občan EU volal na linku 112. V letošním roce tento výzkum dokázal, že cca 27 % dotazovaných osob neví, že tísňové volání na číslo 112 je jednotné pro celé území Evropské unie.

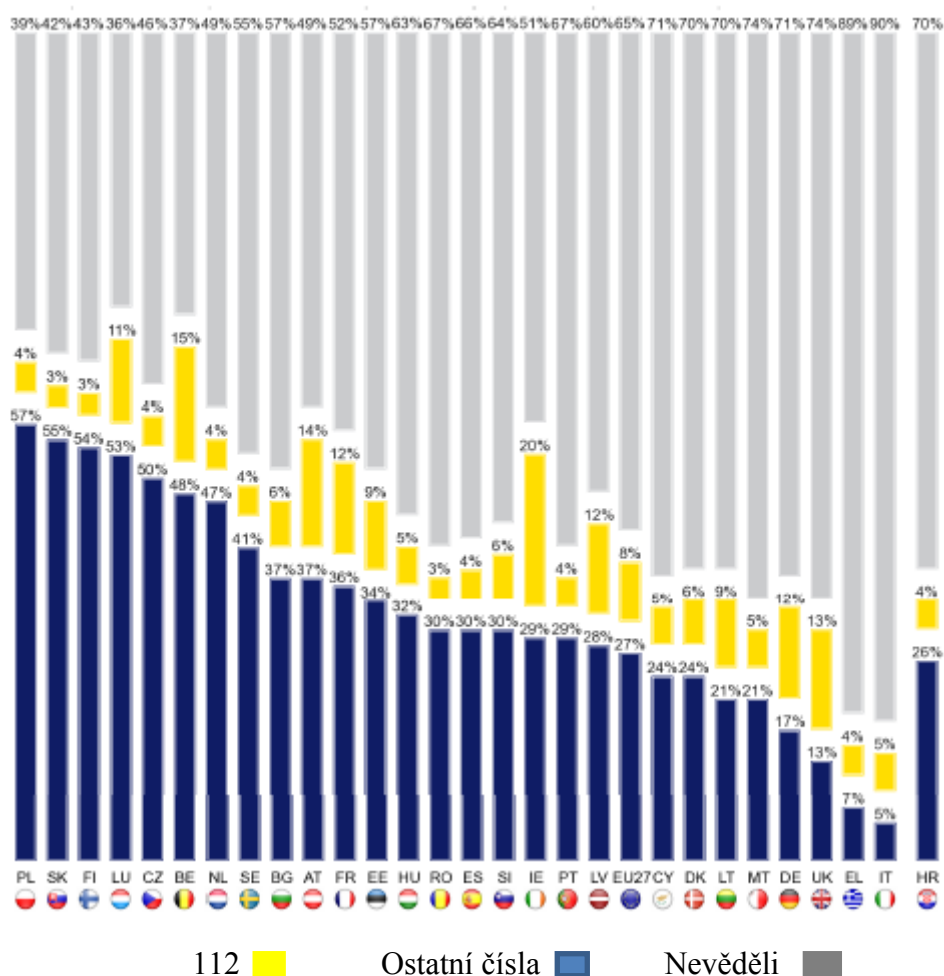
Znalost tohoto čísla se liší dle členské země a jejího přístupu k informování veřejnosti. Každá členská země má jiný přístup k lince 112 a fungování call center. Na Maltě je jediné tísňové číslo 112 a hovory přijímá oddělení policie nebo hasičů. U Slovenských sousedů tísňové volání přijímají orgány civilní ochrany, ve Finsku nebo Rumunsku jsou vytvořeny speciální státní organizace nebo speciální call centra telekomunikačních operátorů.

V pěti zemích EU (Polsko, Slovensko, Finsko, Lucembursko, Česká republika) odpověděli respondenti z více jak 50 % na otázku, že jsou seznámeni s celounijním číslem

112 a nejhůře na tom byla Itálie (5 %). V grafu č. 2 je znázorněna znalost občanů tísňových volání v členských zemích Evropské unie. Z grafu je vidět, že vnitrozemské státy (Polsko, Slovensko, ČR) jsou velmi aktivní v informování o možnosti užívání čísla 112.

V roce 2009 byla podepsána společná deklarace Evropské unie, Evropského parlamentu a Rady EU o vyhlášení dne tísňového volání, které připadlo na den 11. února - „Evropský den linky 112“, a to z důvodu, aby si občané připomínali tuto možnost volání v případě nouze.

Graf č. 2: Výzkum veřejného šetření v členských státech EU o znalosti čísla 112.

Zdroj: „The european emergency number 112“.

V případě otázky, kolik lidí volalo na tísňovou linku 112, odpovědělo 46 % dotazovaných, 52 % volalo národní čísla. Členské státy Evropské unie jsou zodpovědné za zveřejnění používání čísla 112. Na otázku, zda se občané setkali s informací o lince 112, odpovědělo téměř 70 % lidí, že nejsou dostatečně obeznámeni a 28 % dotazovaných ví

o možnosti volání ze sdělovacích prostředků. Nejčastějším zdrojem informací o čísle byl tisk nebo televize.

V roce 2012 provedl Eurobarometr průzkum v České republice s nanejvýše kladným výsledkem, kdy ve všech otázkách byl zaznamenán nárůst znalosti tísňového volání. Více jak 51 % lidí ví, že tísňová linka je využitelná na celém území Evropské unie. Znalost čísla 112 jako státní tísňové volání znalo 58 % dotazovaných. Ze 17 % lidí, kteří už volali na tísňovou linku, 18 % využilo číslo 112. Česká republika má v žebříčku informovanosti veřejnosti o tísňovém volání 112 dobré místo. Polovina dotazovaných viděla nebo slyšela reklamu o této možnosti. 80 % ví o tísňovém volání z televize, 33 % lidí četlo reklamu na internetu a 17 % respondentů přišla SMS zpráva od operátora prostřednictvím roamingu.

3.10 Evropské státy a bezpečnostní systém

Finsko – v tomto státě je bezpečnostní systém financován obcemi, státem a pojišťovnami, které odvádí poplatky do Finského fondu pro požární prevenci, která je ve výši 3 % z pojistného proti požáru. Tento fond je spravován finským ministerstvem vnitra a je jinak nezávislý na státním rozpočtu.

V Polsku hradí činnost požárních orgánů, tedy provoz nebo mimořádné výdaje z větší části stát. I zde je využito financování z pojistného, kdy povinností je odvádět 5 % z pojistného proti požárům na podporu dobrovolných hasičů. Dále pojišťovny odvádějí 10 % z celkového výnosu z pojistného pro profesionální hasiče.

Na Slovensku je vytvořen Hasičský a záchranný sbor a záchranná brigáda Hasičského a záchranného sboru. Financování těchto složek je v kompetenci státu dle zákona. Financování bezpečnostních složek je z pojistného, což je dáno zákonem. Výše finančních prostředků je 8 % z vybraného pojistného z povinného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou motorovým vozidlem.

Velká Británie – zde jsou zřizovatelem jednotek požární ochrany a záchranné služby obce a hrabství a jsou také hlavním finančním podporovatelem. Druhou část tvoří finanční prostředky od státu. V některých případech je využití požárních jednotek hrazeno subjektem, který „byl zachráněn“ a někde je využívána vytvořená lokální požární daň.

4 Integrované bezpečnostní centrum Ostrava

Město Ostrava je novátorem ve vybudování integrovaného střediska, které sjednocuje tísňová volání na celém území Moravskoslezského kraje. Už v minulém století měl tento projekt své jádro. Jak už bylo výše zmíněno, město Ostrava, je průkopníkem v integraci sjednocení záchranných složek, hasičského záchranného sboru, záchranné služby a policie, tedy vytvoření Integrovaného záchranného systému. V roce 2000 byl přijat zákon o Integrovaném záchranném systému. Integrovanému bezpečnostnímu centru (dále „IBC“) předcházelo Centrum tísňového volání, které bylo zřízeno v roce 1994. O rok později fungovalo 8 dispečerských sálů, jejichž přínos ověřily povodně v roce 1997 na území Moravskoslezského kraje. Prověřila se komunikace všech složek IZS, transport do nemocničních zařízení, likvidační práce. V roce 2001 vzniká návrh na vytvoření Integrovaného bezpečnostního centra, rozšíření Centra tísňového volání.

Dříve v Moravskoslezském kraji fungovalo 6 operačních středisek záchranné služby – v Ostravě, Bruntále, Karvině, Frýdku-Místku, Opavě, Novém Jičíně. V červnu roku 2011 bylo dostavěno Integrované bezpečnostní centrum v Ostravě-Fifejdy. Toto centrum představuje prostorově sdružené dispečerské a operační středisko složek IZS. Cílem byla kvalitnější a jednodušší spolupráce v technologii, tedy efektivnější komunikace mezi složkami IZS. Toto středisko má na starost monitorování meteorologických ukazatelů, obsluhuje zařízení o radiaci a zjišťuje, v Moravskoslezském kraji častou smogovou situaci. Může kontrolovat i hladiny řek a vyhlásit hromadné varování pro obyvatele kraje.

V roce 2010 získalo pracoviště IBC cenu Stavba roku Moravskoslezského kraje v kategorii stavby občanské vybavenosti. Celkově je v České republice vytvořeno 14 call center, které zabezpečují linku 112, v každém kraji jedna. Tato střediska jsou hlasově i datově propojena a v případě výpadku nebo přetížení v kraji, je volající občan ihned přepojen na nejbližší jiné krajské call centrum bez ohledu, že by byl přerušen nebo vyzván k vyčkání na přepojení – neexistují žádné čekací doby a volající se hned dovolá dispečerovi.

4.1 Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj se nachází nejvýchodněji na území České republiky a sousedí s Polskem a Slovenskem. Jeho rozloha je 5 427 km² a žije zde 1 230 613 obyvatel. Je zde

6 okresů, 22 správních obvodů statutárního města Ostrava. Nachází se zde euroregiony – Beskydy, Praděd, Těšínské Slezsko, Silesia. Nejvyšším pohoří je Hrubý Jeseník (Praděd, 1491 m) a Moravskoslezské Beskydy (Lysá hora, 1323 m). Krajem protékají řeky Odra, Opava, Ostravice a Olše.

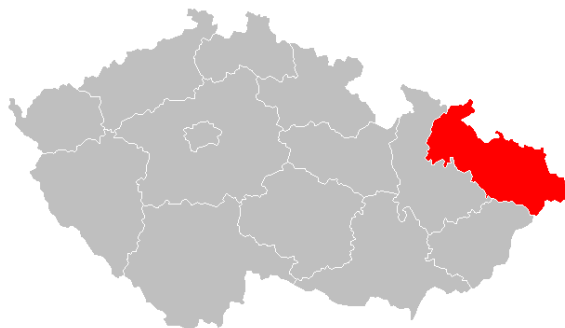
Kraj je známý těžbou černého uhlí v ostravsko - karvinské pánvi, v nynější době tento průmysl upadl, v kraji roste nezaměstnanost (11,44 %) a velmi poškozené životní prostředí. Velká část kraje je využívána i k zemědělství a lesní těžbě.

V tomto kraji se nachází hustá síť silnic (3 428 km), které zahrnují i dálnice a rychlostní silnice. Je zde letecká doprava, která je zajišťována letištěm Leoše Janáčka v Mošnově, rozsáhlá síť železnic. Funguje zde městská hromadná doprava, která je provozována autobusovými, trolejbusovými i tramvajovými vozidly.

V MSK je zastoupeno vzdělávání na všech úrovních, od mateřských, základních a středních škol, fungují zde 2 konzervatoře, odborné školy a 5 vysokých škol a univerzit.

Tento kraj je bohatý i na cestovní ruch, nachází se zde mnoho zámků, hradů a zřícenin. Stejně tak vysokohorská turistika láká výletníky do této oblasti.

Obrázek č. 1: Poloha Moravskoslezského kraje v ČR.

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Moravskoslezsk%C3%BD_kraj.

4.2 Realizace IBC

V roce 2001 se zástupci Integrovaného záchranného systému Moravskoslezského kraje a jeho zastupitelé dohodli na vytvoření nového centra tísňového volání s podporou Bezpečnostní rady kraje. Při výběru se vzcházelo ze 3 variant – buď postavit novou budovu na „zelené louce“, přestavět stávající ostravské centrum tísňového volání nebo využití stávajících nepoužívaných objektů. První dvě varianty byly posouzeny jako ekonomicky

náročné a prostorově nevyužitelné. Proto město Ostrava využilo nedostavěnou budovu v Ostravě-Fifejdy, která měla sloužit jako chráněná dílna pro družstva invalidů.

Na obrázku č. 2, můžeme vidět nynější podobu Integrovaného bezpečnostního centra. V roce 2004 byla podepsána smlouva o vytvoření a provozování tohoto centra tísňového volání. V letech 2005 – 2006 se realizovala stavební a technologická část IBC. Od roku 2008 až do roku 2010 se rekonstruovala budova META, jak se dříve nazývala. Během roku 2009 se instalovala technologie do objektu a v roce 2010 byl zaveden zkušební provoz. Projekt na vytvoření IBC byl plně v kompetenci města Ostravy.

Zastupitelstvo MSK rozhodlo, že vybudování tohoto centra bude zařazeno mezi projekty, které budou financovány ze strukturálních fondů Evropské unie. Bylo zařazeno do Regionálního operačního programu v období 2007 – 2013, do oblasti podpory Infrastruktura integrovaného záchranného systému a krizového řízení. V roce 2011 byl zahájen ostrý provoz Integrovaného bezpečnostního centra.

Toto telefonní centrum má jako hlavní činnost přijímat tísňová volání na linku 112 a předávat informace o těchto volání složkám IZS. Hlavní náplní je příjem, vyhodnocení a předání potřebných údajů příslušným složkám, které jsou poté vyslány na místo zásahu. V roce 2011 bylo na Integrovaném bezpečnostním centru přijato dispečery necelých 760 000 tísňových volání; v tabulce č. 6 je přehled čísel tísňového volání a jejich frekvence v daném roce.

Tab. č. 6: Přijatá tísňová volání v roce 2011 v Moravskoslezském kraji.

Složka IZS	MPO – 156	ZZS – 155	PČR – 158	HZS – 150 + 112
Počet tísňových volání	66 718	150 305	161 927	378 746
Celkem	757 696			

Zdroj: Výroční zpráva HZS MSK roku 2011.

Základem předání informací složkám IZS je vytvoření datové věty, která je předána nejbližší specifické složce nacházející místu zásahu. Důležitým předpokladem fungování datové věty je automatizovaný softwarový systém. Datová věta obsahuje identifikační údaje o čísle a adrese volajícího, a ihned předává tyto informace složkám IZS.

Obrázek č. 2: Současná podoba IBC.

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ostrava,_219.jpg.

4.3 Struktura IBC

Integrované bezpečnostní centrum se rozděluje na několik pracovišť, kde spolupracují subjekty IZS. Člení se na komunikační sekci, kde se nachází telefonní ústředny, rádiové sítě a kódy typických činností. Dále je zde informační sekce, která se stará o aplikační software, databáze a geografický informační systém. Organizační část dohlíží nad systémem a provozem IBC, kde se střídají pracovníci HZS, ZZS, Městské policie Ostrava a Policie ČR, kteří jsou IT specialisté. Poslední je sekce technologická, která má na starost společné informační a databázové servery. Toto rozdělení můžeme vidět na obrázku č. 3, na kterém je zobrazeno patrové rozdělení Integrovaného bezpečnostního centra.

Obrázek č. 3: Rozdělení IBC na sekce.

Zdroj: Prezentace MSK – IBC.

IBC rozděluje na:

- dispečerský sál krajského centra tísňového volání, kde pracuje 31 dispečerů (obrázek č. 4),
- operační střediska hasičů, zdravotnické záchranné služby, městské policie a Policie ČR,
- pracoviště pro spolupráci např. s Armádou ČR, při řešení krizových situací,
- pracoviště krizového štábu MSK a statutárního města Ostrava,
- pracoviště dopravního informačního centra MSK,
- pracoviště krizového a havarijního plánování a ochrany obyvatelstva,
- výjezdové stanoviště ZZS pro centrum města Ostravy,
- ředitelství Městské policie Ostrava,
- pracoviště pro odbornou přípravu a školení strážníků městské policie,
- služebna městské policie pro centrum města a zabezpečení režimové ochrany IBC,
- komplexní technologická a sociální zázemí pro všechna pracoviště.

Obr. č. 4: Náhled na dispečerské pracoviště IBC – komunikační sekce.

Zdroj: Článek – Bezpečný region – vytvořený MSK.

4.4 Integrace IBC

Výhodami zahájení tohoto centra je mnoho. Přínos pro občana je v tom, že se sjednotila tísňová volání a číslo 112 je snadno zapamatovatelné. Volající občan má zajištěno, že jeho žádost bude vyřízena rychle a dispečeri vědí, kde se nacházejí nejbližší záchranné složky a vysílají je k místu zásahu. S tím souvisí i další výhoda, že se zabráňuje několikanásobného zpracování volání – tedy stejných informací a dat a tudíž společná

technická obsluha informačních systémů. Velkou výhodou je už zmíněná rychlá komunikace mezi složkami IZS, které se na místě zásahu mají střetnout.

V předešlých letech, než bylo zavedeno jednotné číslo, na místo zásahu mohla vyjíždět záchranná vozidla od každé složky Integrovaného záchranného systému v případě, že byla přijata volání o pomoc na různá tísňová volání, například 155 (záchranná služba) a 156 (městská policie). Tím, že dnes jsou zástupci těchto složek, tedy dispečeri centralizováni v jedné místnosti, mohou snadno vyhodnotit situace a vyslat na místo nehody jen potřebná záchranná vozidla, která jsou nejbližší.

4.5 Financování Integrovaného bezpečnostního centra

Vytvoření IBC bylo financováno především z rozpočtu Evropské unie a dále se na něm podíleli investoři a partneři. Tím, že toto centrum je finančně podpořeno strukturálními fondy Evropské unie, musí naplňovat podmínky po svém založení. Nesmí změnit svého majitele, kterým je Moravskoslezský kraj, nesmí být zrušeno ani používáno pro jinou činnost, než bylo dohodnuto a musí mít pětiletou udržitelnost fungování. Moravskoslezský kraj je tedy majitelem, a spolu s Hasičským záchranným sborem kraje podepsal smlouvu o správce. Hasičský sbor má pravomoc v rozhodování o běžném provozu, ale finanční záležitosti musí předkládat ke schválení Krajskému úřadu. V případě nutnosti pořízení nové techniky má kraj za úkol obstarat finanční zabezpečení z vlastního rozpočtu.

V tabulce č. 7 je znázorněno podíl nákladů na vytvoření Integrovaného bezpečnostního centra. Celkové náklady tedy představují necelých 680 mil. Kč, z toho se na financování podílela Evropská unie účastí ze strukturálních fondů částkou 630 mil. Kč a zbytek finančních prostředků vkládali investoři a partneři na základě podepsané partnerské smlouvy (téměř 51 mil. Kč).

Tab. č. 7: Náklady na vytvoření IBC.

Celkové náklady	100,0 %	679 113 750 Kč
Podíl z EU	92,5 %	628 180 218,74 Kč
Podíl investora a partnerů	7,5 %	50 933 531 Kč

Zdroj: Článek – Bezpečný region – vytvořený MSK.

V další tabulce č. 8 je zobrazen podíl investora, který představoval rozpočet Moravskoslezského kraje a partnerů, kteří se podíleli na financování, dle podepsané partnerské smlouvy. Za partnery můžeme považovat Statutární město Ostrava, které se na financování IBC účastnilo podílem 44,4 % a rozpočet Ministerstva vnitra ČR přispěl na vybudování centra podílem 29 % finančních zdrojů.

Tab. č. 8: Podíl finančních prostředků investora a partnerů na výstavbu IBC (v %).

MSK – investor	6,6
Statutární město Ostrava – partner	44,4
Ministerstvo vnitra ČR - partner	29,0

Zdroj: Článek – Bezpečný region – vytvořený MSK.

V nynější době je Integrované bezpečnostní centrum financováno na základě partnerské smlouvy. V tabulce č. 9 je uveden podíl provozních prostředků, rozdělených na investora a partnery, kdy největší částí, téměř polovinou, přispívá Ministerstvo vnitra České republiky. Podíl finančních prostředků je odvislý od velikosti využívané plochy ve středisku a dle počtu pracujících dispečerů. Většina provozních nákladů se rozpočítává na všechny složky, které působí na IBC stejným poměrem. Do provozních nákladů můžeme zahrnout faktury za teplo, vodu, elektřinu. V případě závazků vůči telefonní společnosti, kterou je v tomto případě Telefonica O2, jsou faktury rozpočítávány na jednotlivé složky dle skutečnosti podle množství hovorů. Neprovozní náklady, například nákup drobného hmotného majetku, mají složky IZS rozděleny dohodnutou smlouvou o různých transakcích, např. hasičský sbor kraje nakoupí odpadkové koše a záchranná služba pořídí ložní prádlo do ubytovacích prostor.

Tab. č. 9: Podíl finančních prostředků na provoz IBC (v %).

MSK - investor	29,7
Ministerstvo vnitra ČR – partner	41,1
Statutární město Ostrava - partner	29,2

Zdroj: Informace z krajského úřadu.

4.6 Integrovaný operační program

Tento program je charakteristický zejména zvýšením kvality při řešení mimořádných událostí a je stanoven na roky 2012 – 2013. Bylo vytvořeno 28 projektů, ve kterých se uskutečňuje zejména pořízení techniky pro HZS ČR. Cílem je zvýšit efektivní řešení při mimořádných událostech a kvalitní veřejné služby pro občany. Programy se zaměřovaly především na zvýšení akceschopnosti hasičů při živelných pohromách (povodně) a jejich přípravu na tyto události.

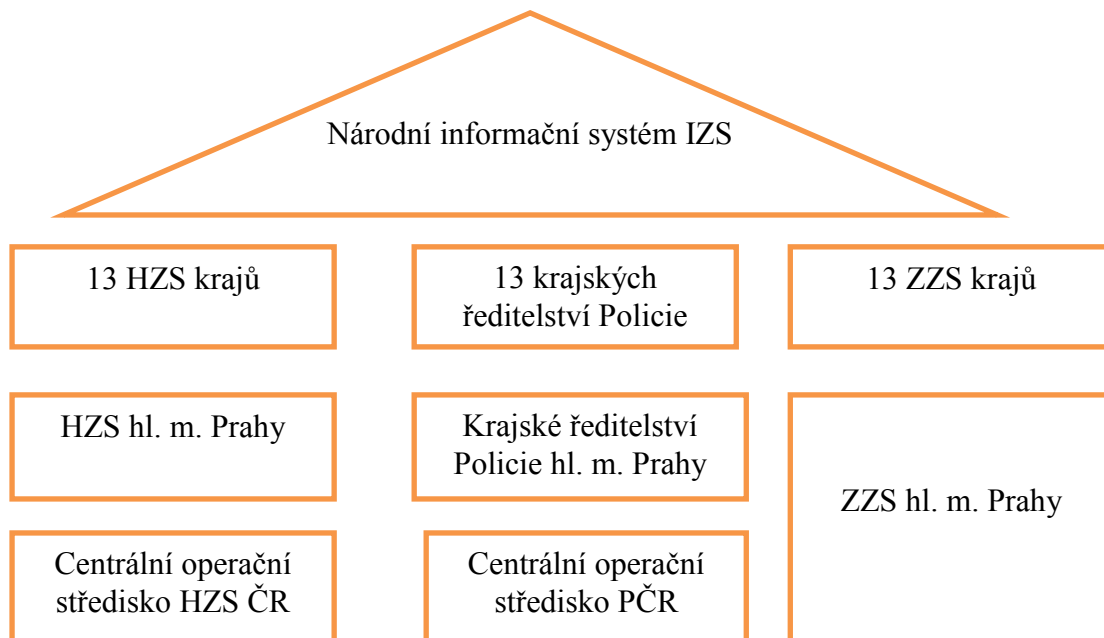
Druhou částí bylo zvýšení kvality řešení mimořádných událostí, ochraně a zdraví osob, majetku a životního prostředí. Cílem je využít novou techniku k rychlejšímu a kvalitnějšímu zásahu. Na tyto programy bylo použito cca 1 mld. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tyto prostředky byly rozděleny mezi všechny krajské hasičské sbory (mimo Prahu), Záchranný útvar HZS ČR, Správu Národního parku a chráněnou krajinnou oblast Šumava. V roce 2012 byla nakoupena nová technika, která představovala autobusy pro evakuaci osob, nakladače a technické kontejnery.

Ve státech Evropské unie je vícezdrojové financování považováno jako základ financování. V České republice je tento systém financován jen ze státního rozpočtu a z důvodu ekonomické krize jsou finanční prostředky snižovány. Hasičský záchranný sbor získává finanční prostředky i z fondů Evropské unie. Pro tuto oblast slouží strukturální fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond. Jsou využívány ke snižování regionálních disparit.

V letech 2007 – 2013 je vytvořen Integrovaný operační program, ze kterého Česká republika získala 1,582 mld. EUR a ze státního rozpočtu se přispívá cca 280 mld. Kč. Zaměřuje se na efektivní proces státní správy, služby pro občany a rozvoj území. Pro bezpečnostní systém je vytvořen program „Jednotná úroveň informačních systémů operačního řízení a modernizace technologií pro příjem tísňového volání základních složek integrovaného záchranného systému“. Cílem je efektivnější příjem tísňových volání a kvalitnější výměna informací. Základem je snížení škod na životech, zdraví osob a majetku. Na tomto projektu se podílí Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR, Hasičské záchranné sbory krajů, Policejní prezidium ČR, krajská ředitelství ČR, Ministerstvo zdravotnictví a zdravotnické záchranné služby krajů. Celý tento projekt je zastřešen Národním informačním systémem, který

pod sebou má složky IZS, jejich vytvořené projekty a těm jsou rozdělovány finanční prostředky. Na obrázku č. 5 můžeme vidět rozložení Integrovaného operačního programu.

Obrázek č. 5: Střežový program Integrovaného operačního systému.

Zdroj: Vlastní zpracování.

4.7 Vícezdrojové financování

V letošním roce Poslanecká sněmovna schválila novelu zákona o pojišťovnách, která stanovuje, že se z přijatého pojištění na motorová vozidla odvedou 3 % do nově vytvořeného Fondu zábrany škod. Vybrané finanční prostředky budou použity na fungování Integrovaného záchranného systému, tedy každá složka IZS získá určitou část těchto prostředků a druhá část bude použita na preventivní programy bezpečnosti silničního provozu. Hlavním cílem přijetí novely zákona je vytvoření zdrojů na pořízení nové speciální hasičské techniky, které využívají složky IZS. Tyto navíc vybrané prostředky nejsou příjmem státního rozpočtu. Uvažovaná oblast dofinancování bezpečnostního systému má zdroj od komerčních pojišťoven. V některých státech je toto financování dáno zákonem, někde je bráno jako dobrovolné přispívání a dokonce je vytvořena i požární daň.

V České republice motorové vozidlo využívá cca 7 milionů obyvatel. Podle statistiky hasiči vyjíždějí denně k 53 nehodám, ve kterých mohou být i lidé v ohrožení života. V roce 2012 hasiči museli vyjíždět k 81 404 dopravním nehodám, 684 osob zemřelo, těžce bylo

zraněno 2 968 lidí, a bylo vypočítáno, že každých 7,5 minuty hasiči někoho zachránili. Díky výkonnější a rychlejší technice mohou předejít i tomu, že někdo při nehodě zemře.

4.8 Výzkum veřejného mínění

V předchozí kapitole (Eurobarometr) je naznačeno, že Eurobarometr provádí výzkum o znalosti tísňového volání na linku 112. Na základě vlastního šetření byl vypracován dotazník o pěti otázkách:

1. Volali jste někdy na tísňovou linku?
2. Na jaké číslo tísňové linky jste volali?
3. Víte, že můžete volat na tísňovou linku 112?
4. V případě nouze, nebo jako svědek nehody budete volat 112 nebo národní čísla?
5. Nacházíte se na Slovensku – stala se nehoda – jaké tísňové číslo budete volat nebo jak zjistíte místní tísňové volání?

Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit, zda lidé v MSK vědí o možnosti volání tohoto čísla v případě mimořádné události.

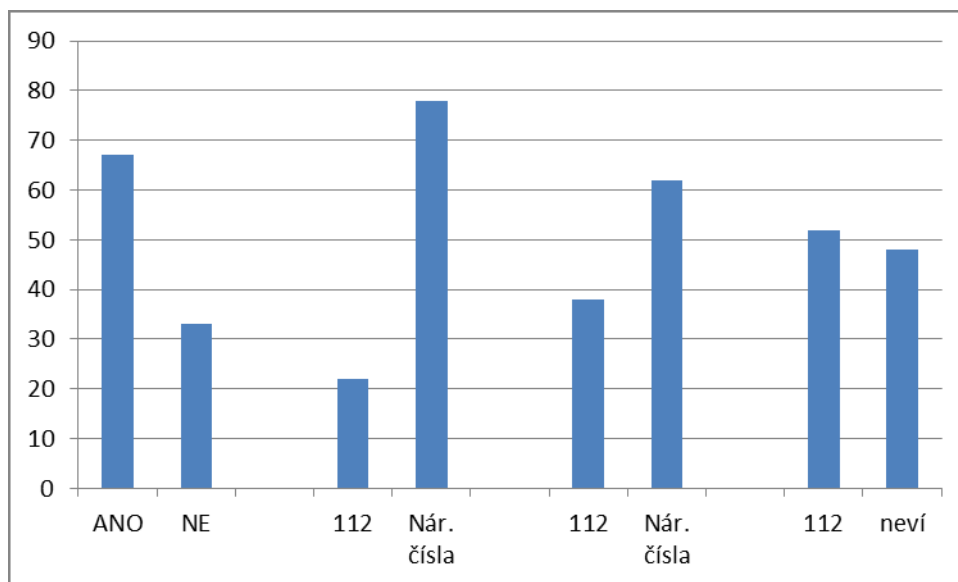
Dotazováno bylo 60 respondentů, z toho 67 % už volalo na tísňovou linku. Ve většině případů - 78 % respondentů volalo spíše národní telefonní čísla (150, 155, 156, 158). I když téměř všichni vědí, že linka 112 je u nás funkční, na otázku, zda by volali národní čísla nebo 112, odpovědělo 62 %, že budou volat znova národní čísla. V tomto případě mnoho dotazovaných připomínalo, že znalost těchto čísel je dána tím, že je mají zakotvena již z dřívější doby. Vědí, že mají možnost volat 112, ale člověk v tísní nebo jako svědek si asi vzpomene spíše na to číslo, které má „uloženo“ v paměti. Opatřením by měla být větší propagace čísla 112, neboť lidé vědí, že funguje, ale nevědí, že představuje rychlejší a efektivněji pracující systém v případech mimořádných událostí.

Na poslední otázku odpovídali respondenti na stejné úrovni. Více jak polovina z nich, 52 %, odpověděla, že v zahraničí by volali, nebo by zkusili volat na jednotné evropské číslo 112. Zbýlých 48 % nevědělo, co odpovědět. V grafu č. 3 je patrný výsledek odpovědí.

Cílem dotazníku bylo zjistit, jak lidé vnímají tísňové volání včetně čísla 112. Když zhodnotím odpovědi respondentů, tak mohu říct, že i když byla Ostrava prvním městem, které vytvořilo Integrované bezpečnostní centrum, kde funguje 122 na velmi kvalitní úrovni, lidé

nejdou s touto skutečností seznámeni. Obyvatelé města ví o této možnosti volání ze sdělovacích prostředků, nejčastěji televize, noviny a internet. Ale úskalím je, že nevědí, jak přesně toto centrum funguje a že funguje kvalitněji, efektivněji, rychleji.

Graf č. 3: Zhodnocení dotazníku o znalosti č. 112 (v %).

Zdroj: Vlastní zpracování.

5 Závěr

Podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému se vymezuje, co tento systém znamená, jaké má pravomoci, jak je financován, jakými složkami, orgány a ostatními subjekty vyznačován. Má diplomová práce se týkala této problematiky a oblastí vytvoření Integrovaného bezpečnostního centra.

V první kapitole jsem se zabývala vymezením zákonů, které upravují oblasti týkající se Integrovaného záchranného systému, především zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, který je stěžejní. V tomto zákoně jsou zakotveny a upraveny činnosti hlavních složek – Hasičského záchranného sboru ČR, jednotek požární ochrany, Policie ČR a Zdravotnické záchranné služby. Tyto složky pracují samostatně, ale zákon vymezuje právě jejich spolupráci při vzniku mimořádných událostí a to tvoří jednotný celek – Integrovaný záchranný systém. Dalšími složkami jsou příslušná ministerstva, orgány krajů a obcí a ostatní složky, především Armáda ČR, neziskové organizace a fyzické a právnické osoby. Zákon upravuje jejich povinnosti při spolupráci, vymezení, stanovuje, co je to mimořádná událost, záchranné a likvidační práce. Dalším důležitým právním předpisem je zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, který upravuje náležitosti opatření při vzniku krizových událostí, činnost krizových štábů a povinnosti sdělovacích prostředků.

V následující kapitole jsem se zabývala různými dokumenty, kterými se IZS řídí při vzniku mimořádných událostí a dokumentů, které jim předchází v rámci přípravy na jejich eventuální vznik. Do dokumentace IZS patří především poplachový plán, který je vydáván jako nařízení kraje. Důležitým dokumentem je havarijný plán, který vypracovávají krizové štáby spolu s orgány kraje a případnými fyzickými a právnickými osobami. V kapitole jsou uvedeny i možnosti v případě, že složky IZS nemají dostatek sil k záchranným a likvidačním pracím. K tomuto účelu se podepisují dohody o poskytnutí pomoci a s tím související závazky náhrady, často při omezení jejich práv.

Integrovaný záchranný systém je finančně zabezpečován jeho jednotlivými složkami. Každá složka má svůj rozpočet a získává finanční prostředky ze svých nadřízených orgánů. Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany jsou financovány z rozpočtu Ministerstva vnitra a krajských rozpočtů. Zdravotnická záchranná služba získává prostředky z rozpočtu kraje. Policie ČR je napojena na rozpočet Ministerstva vnitra. Jinou možností financování IZS je nově zavedené opatření, ve vyspělých státech již delší dobu využívané – financování z hospodaření komerčních pojišťoven, konkrétně z povinného pojištění

za motorová vozidla. Z celkového vybraného pojištění se převedou 3 % do nového Fondu zábran škod, které budou využity na financování složek IZS.

Důležitou roli plní doposud operační a informační střediska, které předcházela svým posláním zabezpečení služeb, které dnes plní Integrované bezpečnostní centrum. Jsou to výjezdová centra složek IZS.

Integrované bezpečnostní centrum vzniklo v roce 2011. Je to moderní dispečerské centru, ve kterém spolupracují zástupci všech složek IZS. V Ostravě bylo toto centrum zřízeno jako první v ČR a jeho celkové náklady na přestavbu nevyužitého objektu a vybavení činilo necelých 6,8 mil. Kč. Většinu finančních prostředků bylo přijato ze strukturálních fondů EU; dále se na financování podílely: Ministerstvo vnitra, Moravskoslezský kraj a město Ostrava. Dnes je toto centrum provozně financováno z rozpočtů těchto orgánů podle podepsané partnerské smlouvy. Finanční prostředky na provoz se rozdělují dle velikosti využívané plochy a počtu dispečerů na pracovišti. Určité provozní náklady, společné pro všechny složky IZS se rozpočítávají na jednotlivé složky IZS rovným dílem.

V roce 2012 – 2013 je financování Integrovaného bezpečnostního centra zahrnuto do regionálního programu EU – Integrovaný operační program. Tyto získané finanční prostředky jsou určeny na zvýšení efektivnosti řešení mimořádných událostí a nákup technického vybavení.

Cílem mé diplomové práce bylo dále zjistit, jak jsou občané informováni o možnosti tísňového volání na linku 112 a zda znají její funkci a možnosti. Jedná se o celoevropské bezplatné číslo, které má platnost na celém území států EU. Každý rok se provádí výzkum veřejného mínění o znalosti obyvatel EU o čísle 112. Tento výzkum se provádí na celém území EU.

Ke své práci jsem vypracovala podobný dotazník, s jehož pomocí jsem vyvodila závěr, jak lidé vnímají tísňová volání. Tím odpovídám na hypotézu, zda lidé v Moravskoslezském kraji znají možnost volat bezplatné číslo 112 v případě nouze. Na základě mého dotazníku jsem zjistila, že lidé v mém okolí znají tísňové volání 112, vědí, že mohou na toto číslo volat, ale v případě tísňového volání by spíše volili národní čísla. Česká republika se v evropském výzkumu umístila na příznivém místě hodnocení propagace tohoto čísla. Lidé vědí o této možnosti, ale nevědí, že je výkonnější a lépe pracující než volání na ostatní linky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

a) MONOGRAFIE

1. HANUŠKA, Zdeněk., Květoslava SKALSKÁ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*. 1. vydání. Praha. MV– generální ředitelství HSZ ČR, 2010. ISBN: 978-80-86640-59-4
2. KROUPA, Miroslav, Milan ŘÍHA. *Integrovaný záchranný systém*. 2. vydání. Praha., ARMEX PUBLISHING, s. r. o., 2006. ISBN: 80-86795-35-7
3. OŠŤAĎALOVÁ, Tereza. *Zavedení tísňové linky 112 v České republice*. 1. vydání. Ostrava. SPBI, 2005. ISBN: 80-86634-69-8
4. ŠENOVSKÝ, Michail, Vilém ADAMEC, Zdeněk HANUŠKA: *Integrovaný záchranný systém*. 2. vydání. Ostrava, 2005. ISBN: 80-86634-55-8

b) ČASOPISY

1. Časopis 112, vydávaný HZS ČR

c) ZÁKONY

1. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
2. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů
3. Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

d) INTERNETOVÉ ZDROJE

1. Integrovaný záchranný systém [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>. Poslední úprava 7. 4. 2013
2. Integrované bezpečnostní centrum [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/cz/eu/projekt-integrované-bezpečnostní-centrum-12249/>. Poslední úprava 22. 2. 2013

3. Integrované bezpečnostní centrum [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/integrované-bezpečnostní-centrum-moravskoslezského-kraje.aspx>. Poslední úprava 22. 2. 2013
4. Tísňová volání [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx>. Poslední úprava 20. 3. 2013
5. Výzkum Eurobarometru [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/2013-eurobarometer-survey-european-emergency-number-112>. Poslední úprava 1. 4. 2013
6. Moravskoslezský kraj [on-line]. 2013. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Moravskoslezsk%C3%BD_kraj. Poslední úprava 15. 4. 2013
7. Reforma Policie ČR, článek z roku 2009, vydaný Policejním prezidiem ČR, Ministerstvo vnitra
8. Záchranný tým ČČK Ostrava [on-line]. 2013. Dostupné z: <http://www.zachranny-tym.cz/>. Poslední úprava 21. 4. 2013

SEZNAM ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky
BR	Bezpečnostní rada
ČČK	Český červený kříž
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FO	Fyzické osoby
HZS	Hasičský záchranný sbor
IBC	Integrované bezpečnostní centrum
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotky požární ochrany
Kč	Korun českých
mil.	Milion
mld.	Miliard
KŠ	Krizový štáb
MSK	Moravskoslezský kraj
OPIS	Operační a informační střediska
PČR	Policie ČR
PO	Právníkové osoby
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SR	Státní rozpočet
TCTV	Technická centra tísňového volání
ZZS	Záchranná zdravotnická služba

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen (a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 26. 4. 2013

.....
Bc. Kateřina Gonová